

Bijlage 1: PPLG-doelenoverzicht

In deze bijlage is het PPLG-doelenoverzicht weergegeven. Het doelenoverzicht is bedoeld om inzicht te geven in de doelen en opgaven uit het PPLG en de wijze waarop wij deze op dit moment verder uitwerken om bij te dragen aan dit doel. Zoals in de voordracht bij dit overzicht aangegeven werken we aan een kortetermijnagenda voor de periode 2025 – 2027 (Uitvoeringsagenda Landelijke Gebied). Daarin geven wij een zo volledig mogelijk beeld van de maatregelen waaraan wij de komende twee jaar werken.

Het doelenoverzicht bestaat enerzijds uit de doelen van het voormalig NPLG (doelen 1, 2, 3, 4 en 7) en anderzijds uit de eigen provinciale doelen (doelen 5 en 6). Door middel van kleuren laten we de huidige status van de doelen zien.

In kolom 1 zijn per algemeen doel de operationele doelen opgenomen. In kolom 2 hebben wij de grondslag van de doelen weergegeven op Europees, rijks- en provinciaal niveau. Kolom 3 geeft de provinciale verplichtingen hierbinnen weer en waar van toepassing de wettelijke grondslag.

Kolom 4 geeft de doelen weer die het Rijk in het NPLG had opgenomen en de doorvertaling ervan voor Noord-Holland, inclusief de actuele status. Een groene kleur betekent dat, ondanks het wegvallen van het NPLG, de opgave ongewijzigd is i.v.m. bestaande afspraken en verplichtingen. Een oranje kleur betekent dat er geen sprake is van een verplichting of afspraak en het doel en/of de uitwerking van het doel kunnen wijzigen.

In kolom 5 is globaal de situatie rondom de benodigde middelen aangegeven. Zie hieronder de legenda bij de kleuren.

In kolom 6 staan de huidige beleidsacties en maatregelen om de doelen verder uit te werken, In kolom 7 ten slotte, staan de concrete acties die nu al in uitvoering zijn en die bijdragen aan een specifiek doel.

Bij de tabel maken wij de volgende nuancering vooraf:

- De kleuren in de tabel zijn indicatief van aard en op basis van de kennis van nu.
- In deze tabel is alleen de huidige status weergegeven. De uitvoeringsacties hebben betrekking op maatregelen die reeds worden uitgevoerd. Nieuwe uitvoeringsacties en maatregelen worden aangekondigd in de Uitvoeringsagenda Landelijk Gebied 2025-2027
- De wettelijke status van de doelen en de mate van hardheid is in de tijd van het NPLG nooit helder gemaakt door het Rijk ondanks de verzoeken daartoe van de provincies. In de tabel is nu getracht hier zo goed mogelijk meer duidelijkheid in te bieden op basis van de informatie die bij ons voorhanden is. Er is een globale analyse uitgevoerd per richtlijn/wet/programma/ beleidsstuk waarbij alleen is gekeken naar de status van het stuk. Er kunnen hierdoor nog onvolkomenheden in de tabel zitten.

Legenda bij de kleuren in de tabel

In de kolommen 5 ‘Grondslag voor de provincie’ en kolom6 ‘middelen’ is gebruik gemaakt van een kleurcodering om in een oogopslag een indicatie te geven van respectievelijk de status en de actuele situatie. De kleuren hebben de volgende betekenis:

In kolom 5:
Rijksopgave voor Noord-Holland in het NPLG(vervallen) en/of
alternatieve grondslag voor de provincie

groen = nog geldend
oranje = onduidelijk als gevolg van vervallen NPLG, maar houden we
voorlopig aan in afwachting van Rijksbeleid.

In kolom 6:
Middelen (en basis = bestuurlijke afspraken)

roze = voldoende middelen voor doelbereik,
licht paars = te beperkte middelen voor doelbereik, maar voor de korte
termijn middelen
donker paars = te beperkte middelen beschikbaar voor doelbereik

Afkortingen

Anb = agrarisch natuurbeheer
Bkl = Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)
EU = Europese Unie
GBDA = groenblauwe dooradering
GLB-NSP =Subsidie Gemeenschappelijke Landbouwbeleid – Nationaal
Strategisch Plan
Ha = Hectares
KRW = Kaderrichtlijn Water
KDW = Kritische Depositie Waarde
Ow = Omgevingswet
NNN = Natuurnetwerk Nederland
NPLG = Nationaal programma landelijk gebied
PPLG= Provinciaal Programma Landelijk Gebied
PNH = Provincie Noord-Holland
PSN = Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering
SKNL = Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
SPUK = specifieke uitkering die een lagere overheid ontvangt van het Rijk
voor een bepaald doel
Svl = staat van instandhouding
VHR = Vogel- en Habitatrichtlijn

Algemeen doel en operationeel doel	Grondslag van het doel (EU-richtlijn/internationaal verdrag, wet of Rijksbeleid/programma of bestuurlijke afspraak)	Wettelijke grondslag voor de provincie (inclusief verplichte programma's en bestuursakkoorden)	Rijksopgave voor Noord-Holland in het NPLG(vervallen) en/of alternatieve grondslag voor de provincie <i>groen = nog geldend oranje = onduidelijk als gevolg van vervallen NPLG, maar houden we voorlopig aan in afwachting van Rijksbeleid.</i>	Middelen (en basis = bestuurlijke afspraken) <i>roze = voldoende middelen voor doelbereik, licht paars = te beperkte middelen voor doelbereik, maar voor de korte termijn middelen donker paars = te beperkte middelen beschikbaar voor doelbereik</i>	Huidige beleidsmaatregelen en acties	Uitvoeringsacties
------------------------------------	---	--	--	---	--------------------------------------	-------------------

Algemeen doel 1: Meer biodiversiteit

Operationeel doel 1.1: Afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)	- Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) - EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 - Omgevingswet (Ow) - Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) - Omgevingsverordening NH20 - Omgevingsvisie NH2050 - Bestuursakkoord Natuur (2011) en Natuurpact (2013) - Masterplan biodiversiteit PNH <i>Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)</i> Het doel van de VHR is het behoud van de biodiversiteit. De richtlijnen verplichten de EU-lidstaten maatregelen te nemen voor de realisatie van een landelijke gunstige staat van instandhouding (Svl) van soorten en habitattypen die zijn opgenomen in de bijlagen van de richtlijnen. <i>EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030</i> Deze strategie moet ervoor zorgen dat de biodiversiteit van Europa ten behoeve van de natuur, de mens en het klimaat tegen 2030 op weg is naar herstel. Als doel wordt onder meer gesteld de uitbreiding van wettelijk beschermde gebieden tot minimaal 30% van de landoppervlakken van de EU en 30% van het zeegebied van de EU. Dit zijn streefpercentages. <i>Omgevingswet (Ow)</i> De VHR zijn geïmplementeerd in de Ow waarbij de provincie als taak heeft gekregen de soorten en leefgebieden te behouden en te herstellen (art. 2.18) en het treffen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden. Onderdeel daarvan is het Natuurnetwerk Nederland (NNN). In de Ow is bepaald dat de provincie het NNN aanwijst bij omgevingsverordening (art. 2.44). <i>Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)</i> Het Rijk heeft in het Bkl regels gesteld over de wijze waarop de provincie het NNN moet beschermen (art. 7.6 t/m 7.8). Bij omgevingsverordening moeten regels (aan gemeenten en waterschappen) worden gesteld over omgevingsplannen en projectbesluiten die de oppervlakte, kwaliteit en samenhang van het NNN beschermen. <i>Omgevingsverordening (OV NH2022)</i> Hierin zijn de NNN-gebieden aangewezen en zijn instructieregels aan gemeenten en waterschappen gesteld over de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van het NNN. <i>Omgevingsvisie NH2050</i> "We vervullen als provincie de rol van ontwikkelaar met het realiseren van een sterk natuurnetwerk." <i>Bestuursakkoord Natuur (2011) en Natuurpact (2013)</i> In het Bestuursakkoord Natuur en het Natuurpact hebben Rijk en Provincies afspraken gemaakt over de ambities en financiering van het Nederlands natuurbelief, waaronder de realisatie van 80.000 ha nieuwe natuur en afronding van het NNN in 2027. De provincies zijn verantwoordelijk voor de beleidsinvulling van het Natuurpact en voor de uitvoering van dat beleid. Het Rijk zorgt voor de financiële en wettelijke kaders, voor het nationale water en milieubelief en legt verantwoording af aan de Europese Commissie over het voldoen aan de Europese verplichtingen voor biodiversiteit. <i>Masterplan biodiversiteit PNH</i> In het Masterplan biodiversiteit heeft de provincie o.a. vastgelegd hoe de kwaliteit van natuurgebieden en de biodiversiteit worden versterkt. Ook de ambitie om het NNN in 2027 af te ronden is hierin opgenomen.	Ow en Bkl Op grond van de Ow en het Bkl moet de provincie het NNN aanwijzen en planologisch beschermen door het stellen van regels aan omgevingsplannen (instructieregels). Deze regels zien op het beschermen, in stand houden, verbeteren en ontwikkelen van het NNN. PNH heeft deze regels opgenomen in de OV NH2022. Het stellen van regels aan omgevingsplannen zou uiteindelijk kunnen leiden tot realisatie van het NNN, maar de opdracht van het Bkl aan de provincie bevat geen directe verplichting om het aangewezen NNN te realiseren, laat staan de realisatie in 2027 af te ronden. Bestuursakkoord (2011) en Natuurpact (2013) In 2013 is in het Natuurpact, dat is gebaseerd op het Bestuursakkoord Natuur van 2011, afgesproken dat de ontwikkelopgave van het NNN van alle provincies gezamenlijk minimaal 80.000 ha is. Dat ging over reeds begrensde NNN die nog niet gerealiseerd was. Er is geen onderlinge verdeling van de ontwikkelopgave tussen de provincies vastgelegd. In het Natuurpact is de ambitie opgenomen om dit NNN uiterlijk in 2027 af te ronden. Het Natuurpact bevat bestuurlijke afspraken die geen juridische status hebben en niet voor een rechter kunnen worden afgedwongen. Er geldt dan ook geen wettelijke of andere harde verplichting om het NNN in 2027 af te ronden. Wel heeft de provincie zich bestuurlijk gecommitteerd om zich in te spannen het NNN uiterlijk in 2027 af te ronden. Ook is de ambitie om het NNN in 2027 af te ronden in verschillende beleidsstukken van de provincie opgenomen, waaronder de Omgevingsvisie NH2050 en het Masterplan biodiversiteit.	Doorvertaling voor NH in het NPLG: NNN 2027 Resterende opgave nieuwe natuur conform NNN van 4.407 ha <i>De precieze opgave voor NH vergt een beleidsmatige uitwerking en nadere afspraken met het Rijk. We geven een groene kleur aan deze opgave omdat er een bestuurlijke afspraak ligt.</i>	Het Transitiefonds voorzag in de middelen voor de afronding van het NNN. Het beschikbaar gestelde budget vanuit het Natuurpact is onvoldoende om de afronding van het gehele NNN te financieren. Nu Rijksmiddelen wegvallen, is prioritering noodzakelijk.	We actualiseren momenteel de realisatiestrategie NNN uit 2020 om deze in balans te brengen met de beschikbare middelen en capaciteit. Hierbij nemen we de VHR-doelen als leidraad. Deze actualisatie is onderdeel van de korte termijn agenda 2025-2027. Daarnaast verkennen we de mogelijkheden om via Landbouw 'duurzaam ANb' op een aantal plekken in te zetten.	We werken aan NNN-realisatie in de gebiedsprocessen en via 'losse' NNN-projecten (een overzicht wordt opgenomen in de Uitvoeringsagenda Landelijk Gebied 2025-2027). Daarnaast vindt grondverwerving plaats t.b.v. NNN en wordt particulieren binnen NNN de mogelijkheid geboden om zelf natuur te realiseren via een subsidieregeling (SKNL)
Operationeel doel 1.2: VHR-natuurherstel	- Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR, zie 1.1) - EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 - EU-verordening Natuurherstel - Omgevingswet (Ow) - Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) - Programma NatuurUitvoeringsprogramma Natuur (onderdeel van Programma Stikstofreductie en Natuurherstel) <i>Vogel- en Habitatrichtlijn</i> Zie operationeel doel 1.1 <i>EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030</i> Zie operationeel doel 1.1 <i>EU-verordening Natuurherstel</i> Deze verordening is in de zomer van 2024 in werking getreden. De verordening omvat herstelmaatregelen die ervoor moeten zorgen dat in 2030 ten minste 20 procent van de land- en zeegebieden van de EU hersteld is, en in 2050 alle aangetaste ecosystemen. Het bevat streefdoelen en verplichtingen voor de lidstaten op verschillende onderwerpen. <i>NB: Wat precies de gevolgen zijn voor Rijk en provincies van deze recent in werking getreden verordening, moet nog worden uitgezocht.</i> <i>Omgevingswet</i> De VHR is geïmplementeerd in de Ow waarbij de provincie als taak heeft gekregen de soorten en leefgebieden te behouden en te herstellen en maatregelen te treffen voor Natura 2000-gebieden (art. 2.18, lid 1, aanhef en onder g). <i>Besluit kwaliteit leefomgeving</i> De provincie is verplicht om de volgende maatregelen te treffen: - maatregelen die nodig zijn voor behoud of herstel van habitats en soorten (art. 3.57) - instandhoudingsmaatregelen of passende maatregelen voor Natura 2000-gebieden (art. 3.59). <i>(Uitvoerings)Programma Natuur (medio 2020)</i> Dit is een programma van Rijk en provincies. Het doel van het Programma Natuur is om te zorgen voor 70% gunstige staat van instandhouding van soorten en leefgebieden volgens de VHR. De kern van de samenwerking binnen Programma Natuur is de gedeelde ambitie voor natuurherstel. Het Rijk, provincies, terreinbeherende organisaties en Rijkswaterstaat investeren via het Programma Natuur 3 miljard euro in herstelmaatregelen. Daarnaast is een agenda inclusief gemaakt. Het uitvoeringsprogramma Natuur is een programma van Rijk en provincies uitgewerkt waarin wordt gestreefd naar: - het realiseren van condities voor een gunstige Svl van alle soorten en habitats onder de VHR. Voor 2030 doelrealisatie. - een goede basiskwaliteit van de natuur (binnen en buiten Natura 2000). Het uitvoeringsprogramma is kaderstellend. Het benoemt de ambitie op hoofdlijnen, de opgave en de samenhang van afspraken (bestuurlijk, juridisch en financieel) rond de uitvoering door de provincies van het Programma Natuur. De bedoeling was dat het Programma Natuur onderdeel werd van het NPLG.	Ow en Bkl De provincie is op grond van de Ow en het Bkl verplicht om maatregelen te treffen die nodig zijn om soorten en leefgebieden te behouden en te herstellen. Een nadere invulling van deze maatregelen wordt daarbij niet gegeven. De in het NPLG opgenomen tussendoelen/maatregelen ten aanzien van natuurherstel vormen een nadere invulling van de verplichting om te zorgen voor een gunstige staat van instandhouding van soorten en leefgebieden. Voor deze nadere invulling geldt geen wettelijke grondslag. De provincie is niet wettelijk verplicht om deze nadere invulling te volgen. Dat betekent echter niet dat de verplichting van de provincie tot het treffen van maatregelen die nodig zijn om soorten en leefgebieden te behouden en te herstellen, niet langer geldt. Als de provincie de invulling die het NPLG gaf aan de doelen niet langer volgt, moet de provincie dus andere maatregelen treffen die nodig zijn voor het behoud of herstel van habitats en soorten (art. 2.18, lid 1, aanhef en onder g, Ow en art. 3.57 en 3.59 Bkl).	Doorvertaling voor NH in het NPLG: VHR-arealen 2030 Opgave extra natuur: 450 ha 2030 30% Opgave extra agrarische natuur: 4.700 ha NPLG 2030: maatregelen treffen om voor ten minste 30% van de in 2019 in een ongunstige Svl verkerende VHR-soorten en habitattypen een landelijk gunstige Svl te bereiken, dan wel een sterk positieve trend in gang gezet. 2030: Uiterlijk in 2030 de landelijke negatieve trends van alle VHR-soorten en -habittypen zoveel mogelijk te stoppen 2030: maatregelen treffen om 30% van het totale areaal dat niet in goede conditie is in goede conditie te brengen 2030: maatregelen treffen om 30% van het te ontwikkelen areaal dat noodzakelijk is voor een gunstige Svl te realiseren. NPLG 2030: maatregelen treffen om voor ten minste 30% van de in 2019 in een ongunstige Svl verkerende VHR-soorten en habitattypen een landelijk gunstige Svl te bereiken, dan wel een sterk positieve trend in gang gezet. 2030: Uiterlijk in 2030 de landelijke negatieve trends van alle VHR-soorten en -habittypen zoveel mogelijk te stoppen. 2030: maatregelen treffen om 30% van het totale areaal dat niet in goede conditie is in goede conditie te brengen. 2030: maatregelen treffen om 30% van het te ontwikkelen areaal dat noodzakelijk is voor een gunstige Svl te realiseren. <i>Bovenstaande doelstellingen stonden in het NPLG, zonder NPLG is er geen concrete doorvertaling voor provincie. VHR-doelen zijn wel opgenomen in het Programma Natuur waarin afspraken zijn gemaakt tussen Rijk en provincie met betrekking tot onderstaande doelen:</i> VHR Algemeen: verbod op verslechtering van de kwaliteit van de VHR-typen en soorten. NNN-realisatie is een middel om bij te dragen aan de VHR-doelstellingen (zie 1.1). In het Natuurpact wordt onderscheid gemaakt tussen de 'Natuurpact-NNN-opgave' en 'additionele NNN-opgave'. Deze additionele opgave heeft NH zelf op zich genomen omdat in de aanvulling op de Natuurpact-NNN met de additionele NNN VHR-doelstellingen worden behaald. In de wet echter wordt geen onderscheid gemaakt tussen pact-NNN en additionele NNN. Naast NNN zijn er andere instrumenten die kunnen bijdragen aan het behalen van de VHR-natuurherstel. Denk aan groenblauwe dooradering (GBDA), agrarische natuur, stikstofreductie en bodem- en watermaatregelen. <i>De precieze opgave en aanpak voor N-H ten aanzien van de VHR-opgave vergt een beleidsmatige uitwerking en nadere</i>	Met het wegvallen van het transitiefonds is er een tekort aan middelen om ons natuurbelief volledig uit te voeren. Wel hebben we de beschikking over de middelen voor de natuurherstelmaatregelen (Programma Natuur).	De hoofdlijnen van ons natuurbelief zoals we dat in uitvoering (willen) brengen voldoen inhoudelijk om de oorspronkelijke Rijksdoelen te halen. Op hoofdlijnen voorzien we voor de uitvoering van het NNN enkele aanscherpingen voor de binnenduinrand, de moeras- en weidevogelnatuur, pioniervegetatie ¹ en de natuurverbindingen. De aanpak hiervoor wordt nu uitgewerkt en wordt onderdeel van de korte termijn agenda 2025-2027.	Via de Rijksregeling Programma Natuur is budget beschikbaar gesteld voor natuurherstel en kwaliteitsverbetering van de natuur. De focus ligt op maatregelen in bestaande natuurgebieden. Een nieuwe (2 ^e) aanvraag van Programma Natuur is recent bij het Rijk ingediend. Een bedrag van € 90 mln is hiervoor door het Rijk in het vooruitzicht gesteld.

			<i>afspraken met het Rijk met betrekking tot kaders en middelen.</i>			
Operationeel doel 1.3: Natuurinclusief ruimtegebruik	<i>Programma Natuur (zie 1.2)</i> Naast natuurherstel is natuurinclusief ontwikkelen de tweede doelstelling van het programma natuur. Deze tweede doelstelling is later apart nader uitgewerkt in de Agenda Natuurinclusief en sinds dit jaar verder geconcretiseerd in Collectief natuurinclusief. <i>Omgevingsvisie NH2050</i> Met de Omgevingsvisie NH2050 heeft de provincie haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vastgelegd. In de Omgevingsvisie is de ambitie opgenomen dat nieuwe ontwikkelingen zo veel mogelijk natuurinclusief zijn. <i>Voedselvisie 2020-2030</i> Hierin is de ambitie opgenomen dat de grondgebonden landbouw in 2030 natuurinclusief is.	De provincie heeft geen wettelijke verplichting om maatregelen te nemen op het gebied van natuurinclusief ruimtegebruik. De Omgevingsvisie NH2050 is wel het beleid waaraan de provincie gebonden is bij besluiten die zij neemt met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Ook de Voedselvisie 2020-2030 is eigen beleid van de provincie waaraan zij gehouden is bij het nemen van besluiten. De provincie is echter vrij om dit beleid te wijzigen.	Geen specifieke Rijksopgave in het NPLG Grondslag in Omgevingsvisie NH2050 (Ruimtelijk Voorstel) Voedselvisie 2030	Beperkt provinciale middelen beschikbaar	Doelen van de agenda Natuurinclusief hebben wij geapprecieerd, en we zetten hierbij in op natuurinclusief, infranatuur, vrijetijdseconomie en landbouw.	Convenant natuurinclusief bouwen Uitvoeringsprogramma Voedselvisie NH 2030; natuurregeneratieve landbouw en voedselbossen Uitvoering Agenda natuurinclusief 2.0 (Collectief natuurinclusief)

Algemeen doel 2: Minder stikstofuitstoot

Algemeen doel en operationeel doel	Grondslag van het doel (EU-richtlijn/internationaal verdrag, wet of Rijksbeleid/programma of bestuurlijke afspraak)	Wettelijke grondslag voor de provincie (inclusief verplichte programma's en bestuursakkoorden)	Rijksopgave voor Noord-Holland in het NPLG(vervallen) en/of alternatieve grondslag voor de provincie <i>groen = nog geldend oranje = onduidelijk als gevolg van vervallen NPLG, maar houden we voorlopig aan in afwachting van Rijksbeleid.</i>	Middelen (en basis = bestuurlijke afspraken) <i>roze = voldoende middelen voor doelbereik, licht paars = te beperkte middelen voor doelbereik, maar voor de korte termijn middelen donker paars = te beperkte middelen beschikbaar voor doelbereik</i>	Huidige beleidsmaatregelen en acties	Uitvoeringsacties
Operationeel doel 2.1: Stikstofemissies verlagen provinciebreed	- Vogel- en habitatrictlijn (VHR) - Omgevingswet (art. 2.18, lid 1, aanhef en onder g, 3.9, lid 4, 3.18 en 3.19) - Wet stikstofreductie en natuurverbetering (art. 2.15a van de Omgevingswet) - Besluit kwaliteit leefomgeving (art. 3.57 en 3.59) - Programma stikstofreductie en natuurverbetering 2022-2035 (PSN) <i>VHR</i> Zie operationeel doel 1.1 <i>Ow</i> De VHR zijn geïmplementeerd in de Ow waarbij de provincie als taak heeft gekregen de soorten en leefgebieden te behouden en te herstellen (art. 2.18, lid 1, aanhef en onder g) en het treffen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden. <i>Bkl</i> De provincie is verplicht om de volgende maatregelen te treffen: - maatregelen die nodig zijn voor behoud of herstel van habitats en soorten (art. 3.57); - instandhoudingsmaatregelen of passende maatregelen voor Natura 2000-gebieden (art. 3.59). <i>Wet stikstofreductie en natuurverbetering</i> Deze wet is opgenomen in art. 2.15a van de Ow. Hierin zijn de volgende resultaatsverplichtende omgevingswaarden voor stikstof opgenomen: 2025: 40% areaal van stikstofgevoelige habitats in 2025 in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde. 2030: 50% areaal van stikstofgevoelige habitats in 2030 in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde. 2035: 74% areaal van stikstofgevoelige habitats in 2035 in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde. Deze omgevingswaarden zijn resultaatsverplichtingen voor het Rijk. Om deze omgevingswaarden te halen moet het Rijk een programma op grond van de Ow vaststellen (art. 3.9, lid 4, Ow). <i>Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (PSN)</i> Dit is een adaptief, wettelijk verplicht, programma dat is vastgesteld door het Rijk. Rijk en provincies voeren de hierin opgenomen maatregelen samen uit, ieder vanuit eigen rol en verantwoordelijkheid. Het programma beschrijft zowel maatregelen voor het verminderen van de stikstofdepositie als het verbeteren van de natuur.	De omgevingswaarden van art. 2.15a Ow zijn resultaatsverplichtingen voor het Rijk, niet voor de provincie. De provincie is wel wettelijk verplicht om de maatregelen waarvoor zij in het PSN is aangewezen binnen de genoemde termijn, uit te voeren. Het PSN is een programma als bedoeld in art. 3.4 Ow. Op grond van art. 3.18 Ow moeten bestuursorganen die daarvoor in het programma zijn aangewezen, zorgen voor de uitvoering van de daarin opgenomen maatregelen binnen de daarbij aangegeven termijn. Als aannemelijk is dat het wijzigen, vervangen of laten vallen van een maatregel past binnen het PSN, is dat op grond van art. 3.19 Ow toegestaan.	Natura 2000 2035: 74% areaal van stikstofgevoelige habitats in 2035 in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde. <i>Doorvertaling voor N-H in het NPLG was:</i> Stikstofemissiereductie 2035 Emissiereductie (stal en veld). Dit staat gelijk aan 41% reductie van stikstofemissies. Met de aanpassing van de Kritische Depositiewaarde (KDW) en het wegvallen van het NPLG is deze opgave van het Rijk niet langer houdbaar. Wel blijft een totaalopgave (vanuit het Rijk) voor N-H gewenst om te kunnen sturen op een evenredige bijdrage van sectoren. Om te komen tot richtinggevende doelen voor de landbouw is emissiesturing nodig op bedrijfsniveau. Dit sluit aan bij de omslag bij het Rijk naar doelsturing (Regeerprogramma 2024). Het huidige stikstofbeleid van de provincie Noord-Holland is gericht op de sectoren industrie, mobiliteit, wonen en landbouw en pasmelders. - Industrie: Met onze provinciebrede aanpak (Roadmap) sluiten wij aan bij landelijke maatregelen, om zo te komen tot de nationale opgave van 38% reductie aan samengestelde stikstofemissie NH3 en NOx. - Mobiliteit: Een daling van ruim 30% NH3 en NOx. tussen 2010 en 2018 is gerealiseerd dankzij bronmaatregelen zoals verlaging van de maximumsnelheid op rijkswegen, elektrificatie van zowel wegverkeer als de binnenvaart en het stimuleren van walstroom in havens. Bij ongewijzigd rijksbeleid en EU-normen is de verwachting dat mobiliteit tot 2030 aan het stikstofreductiedoel van 25% kan voldoen. - Wonen: we bouwen binnen de geldende stikstofnorm - Landbouw: zie doel 2.2	Het vervallen van het transitiefonds heeft grote invloed op het kunnen uitvoeren van de maatregelen om aan reductie van stikstofuitstoot te werken. Er is wel koplopersbudget toegekend voor maatregelen die de stikstofuitstoot op agrarische bedrijven reduceren. Er zijn Rijksregelingen voor bedrijfsbeëindiging, piekbelasters, innovatieregelingen en GLB-regelingen beschikbaar of aangekondigd voor dit doel. Om te komen tot richtinggevende doelen (waarmee een evenredige bijdrage van de landbouw kan worden bereikt) is emissiesturing nodig op bedrijfsniveau. Dit sluit aan bij de omslag bij het Rijk naar doelsturing (Regeerprogramma 2024). Uitvoeringscapaciteit staat door schaarste op de arbeidsmarkt onder druk en is een belangrijk knelpunt voor het kunnen uitvoeren van stikstofmaatregelen.	Provinciaal doel, draagt bij aan doelbereik 2.2, met dit provinciale doel wordt bijgedragen aan het wettelijke doelbereik van de e evenredigheid van de bijdrage van agrarische sector. Industrie Roadmap industriële piekbelasters stikstof voor dertien industriële piekbelasters in Noord-Holland. Op basis van deze roadmap is de verwachting dat de Noord-Hollandse industriële piekbelasters ten minste een evenredige bijdrage leveren aan de reductie van stikstofemissies en diensgevolge in het reduceren van hun stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden: Mobiliteit: Aanvullend op autonome daling door elektrificatie zetten wij in op uitstootreductie op het provinciale wegennet, streekvervoer en binnenvaart. Woningbouw: We bouwen in Noord-Holland binnen de geldende stikstofnormen. Voor de meeste woningbouwprojecten in Noord-Holland draagt dit ook direct bij aan stikstofdepositie gevonden met behulp van verduurzaming in de bouw- en gebruiksfase. Wij delen kennis – bijvoorbeeld met onze de Handreiking stikstofvrij bouwen, en onze factsheet met stikstofreducerende maatregelen - en stimuleren duurzame mobiliteit in nieuwe en bestaande wijken vanuit het beleidsprogramma Duurzame Mobiliteit. Er is een provinciale stikstofbank voor woningbouw.	
Operationeel doel 2.2: Gebiedsgericht stikstofemissies verlagen in de landbouwsector	- Vogel- en habitatrictlijn (VHR) - Omgevingswet (art. 2.18, lid 1, aanhef en onder g, 3.18 en 3.19) - Wet stikstofreductie en natuurverbetering (art. 2.15a van de Omgevingswet) - Besluit kwaliteit leefomgeving (art. 3.57 en 3.59) - Programma stikstofreductie en natuurverbetering 2022-2035 (PSN) - Gemeenschappelijke Landbouwbeleid – Nationaal Strategisch Plan (GLB-NSP) <i>Zie operationeel doel 2.1 voor een toelichting op de grondslagen</i>	De omgevingswaarden van art. 2.15a Ow zijn resultaatsverplichtingen voor het Rijk, niet voor de provincie. De provincie is wel wettelijk verplicht om de maatregelen waarvoor zij in het PSN is aangewezen binnen de genoemde termijn, uit te voeren. Het PSN is een programma als bedoeld in art. 3.4 Ow. Op grond van art. 3.18 Ow moeten bestuursorganen die daarvoor in het programma zijn aangewezen, zorgen voor de uitvoering van de daarin opgenomen maatregelen binnen de daarbij aangegeven termijn. Als aannemelijk is dat het wijzigen, vervangen of laten vallen van een maatregel past binnen het PSN, is dat op grond van art. 3.19 Ow toegestaan.	Natura 2000 2035: 74% areaal van stikstof-gevoelige habitats in 2035 in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde <i>Doorvertaling voor NH in het NPLG:</i> Stikstofemissiereductie 2035 Emissiereductie (stal en veld). Dit staat gelijk aan 41% reductie van stikstofemissies. Met de aanpassing van de Kritische Depositiewaarde (KDW) en wegvallen van het NPLG is deze opgave van het Rijk niet langer houdbaar. Wel blijft een totaalopgave (vanuit het Rijk) voor NH gewenst om te kunnen sturen op een evenredige bijdrage van sectoren. Om te komen tot richtinggevende doelen voor invulling van de evenredige bijdrage van de landbouwsector is emissiesturing nodig op bedrijfsniveau. Dit sluit aan bij de omslag bij het Rijk naar doelsturing (Regeerprogramma 2024).	Het vervallen van het transitiefonds heeft grote invloed op het kunnen uitvoeren van de maatregelen om aan reductie van stikstofuitstoot te werken. Er is wel koplopersbudget toegekend voor maatregelen die de stikstofuitstoot op agrarische bedrijven reduceren. Er zijn Rijksregelingen voor bedrijfsbeëindiging, piekbelasters, innovatieregelingen en GLB-regelingen beschikbaar. Er zijn verschillende regelingen beschikbaar of aangekondigd voor dit doel. Uitvoeringscapaciteit staat door schaarste op de arbeidsmarkt onder druk en is een belangrijk knelpunt voor het kunnen uitvoeren van stikstofmaatregelen.	Provincie Noord-Holland zet in op doelstelling door streefwaarden voor ammoniakuitstoot op bedrijfsniveau vast te stellen. Deze streefwaarden dienen als opstap naar beloning en normering, in lijn met voorgenomen Rijksbeleid. Wij laten aanvullend onderzoek doen om realistische waarden te bepalen voor de verschillende agrarische bedrijfstakken. Het Rijk wordt gevraagd om maximale duidelijkheid over de route naar normering. Er wordt een aanvullend maatregelenpakket opgesteld om de stikstofuitstoot verder te reduceren met een mix van coaching, innovatie en financiële prikkels. Deze wordt opgenomen in de kortetermijnagenda 2025-2027.	Reductie van de stikstofuitstoot nabij stikstofgevoelig habitat wordt voor een belangrijk deel tot stand gebracht via de NNN-realisatie (m.n. bij moerasnatuur draagt dit ook direct bij aan terugdringen van de stikstofdepositie). Aanvullend daarop wordt via het koploperproject 'Fieldlab Groene Hart' gewerkt aan het terugdringen van stikstofuitstoot op agrarische bedrijven (m.n. in overgangszones en in weidevogelgebieden). Het Convenant Regieorgaan Versnellen innovatie veehouderij (4 december 2023; ondertekend door PNH) zet in op verlagen van stikstofemissie door middel van stalinnovaties.
Operationeel doel 2.3: PAS-melders legaliseren	- Omgevingswet (art. 22.21) - Legalisatieprogramma PAS-meldingen (februari 2022) <i>Art. 22.21 Ow (vaststellen van programma)</i> In dit artikel is bepaald dat het Rijk en de provincies de zorg dragen voor het legaliseren van de projecten met een geringe stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden en waarvoor een melding in het kader van het PAS is gedaan. Het Rijk is verplicht om zo spoedig mogelijk een programma vast te stellen met maatregelen om de gevolgen van de stikstofdepositie van de in het eerste lid bedoelde projecten ongedaan te maken. <i>Legalisatieprogramma PAS-meldingen</i> Dit is het programma van het Rijk gebaseerd op art. 22.21 Ow. Het is bedoeld is voor het legaliseren van zowel de PAS-meldingen als de meldingsvrije activiteiten. Het programma wijzigt nog in de loop van de tijd.	De provincie is op grond van art. 22.21 Ow verplicht om zorgt te dragen voor het legaliseren van PAS-melders. Dit was voorheen geregeld in art. 1.13a Wet natuurbescherming (Wnb). Het Rijk heeft nog op grond van de Wnb het Legalisatieprogramma PAS-meldingen vastgesteld. Dit is een verplicht programma op grond van de Omgevingswet (art. 22.21). Voor zover de provincie hierin is aangewezen voor het uitvoeren van maatregelen, is zij op grond van art. 3.18 Ow verplicht tot uitvoering van die maatregelen. Op dit moment lijkt de provincie nog niet verplicht tot het uitvoeren van concrete maatregelen. Wel zijn we als bevoegd gezag verplicht het verificatieprogramma uit te voeren voor de bij RVO gemelde PAS-projecten.	Er was geen specifieke opgave voor PAS-melders opgenomen in het NPLG Het oplossen van de problematiek van de PAS-melders blijft primair de verantwoordelijkheid van het Rijk. Tegelijk kan het niet zonder de medewerking en inzet van de provincies. Dit is ook wettelijk verankerd in artikel 22.21, eerste lid van de Omgevingswet. Het oplossen van de problematiek is zowel een doel als middel om deze (rechts)personen die als gevolg van overheidsfalen in de problemen zijn gekomen te helpen zoals ook beschreven in het provinciale coalitieakkoord Verbindend Vooruit". Tegelijk is het oplossen van de problematiek van de PAS-melders ook een middel en randvoorwaarde om onze provinciale doelen voor de natuur en het landelijk gebied te realiseren.	Er zijn Rijksregelingen voor beëindiging van bedrijven waar sommige PAS-melders gebruik van kunnen maken. RPMP-regeling 2024 Deze nationale regeling ondersteunt positief geverifieerde PAS-melders bij het verlagen van hun emissies en stelt hen in staat extern te salderen. Voor Noord-Holland is in een eerste tranche een budget van € 7.900.000 uit Rijksfinanciering beschikbaar gesteld. Uitvoeringscapaciteit staat door schaarste op de arbeidsmarkt onder druk en is een belangrijk knelpunt voor het kunnen uitvoeren van stikstofmaatregelen.	Naast maatregelen om de stikstof-uitstoot te reduceren, wordt er gewerkt aan een oplossing voor de PAS-melders. Dit gebeurt via een Pilot op Texel en met die ervaringen op termijn uitrol naar de rest van de provincie. De inzet daarbij is om aan te sluiten op plannen van het Rijk en aanvraag regelingen tbv PAS-melders (SPUKs vooralsnog).	Pilot Texel met als doel om te leren en uit te rollen naar de gehele provincie: met de inzet van zaakbegeleiders van het Rijk kan op het erf met PAS-melders gezocht worden naar maatwerk om tot legalisatie te komen dan wel een andere oplossingsrichting worden gevonden. Hiermee is er aandacht voor een doelgroep die al jaren in ongewis zit en geen toekomstplannen kan maken. De zogenoemde 'additionaliteitsvereiste' is een van de grootste hobbels bij het legaliseren van de PAS-melders gebleken. We blijven zoeken naar stikstofruimte en voeren passende beoordelingen op gebiedsniveau uit om extern salderen mogelijk te maken door de ondernemers van zowel de agrarische als de industriële sector. We zoeken naar creatieve wegen om onze stikstofbanken gevuld te krijgen. Voor het creëren van maatwerk-oplossingen, het wegnemen van hobbels, het leggen van de gebiedspuzzel en inzet op echte innovaties beginnen we met een

						pilot op Texel.
						Met een zogenoemd 'verificatieproces' zoeken we naar maatwerk waarmee sommige PAS-melders terug kunnen naar de referentiesituatie.

Algemeen doel 3: Een klimaatadaptief en gezond water- en bodemsysteem

Algemeen doel en operationeel doel	Grondslag van het doel (EU-richtlijn/internationaal verdrag, wet of Rijksbeleid/programma of bestuurlijke afspraak)	Wettelijke grondslag voor de provincie (inclusief verplichte programma's en bestuursakkoorden)	Rijksopgave voor Noord-Holland in het NPLG(vervallen) en/of alternatieve grondslag voor de provincie <i>groen = nog geldend oranje = onduidelijk als gevolg van vervallen NPLG, maar houden we voorlopig aan in afwachting van Rijksbeleid.</i>	Middelen (en basis = bestuurlijke afspraken) <i>roze = voldoende middelen voor doelbereik, licht paars = te beperkte middelen voor doelbereik, maar voor de korte termijn middelen donker paars = te beperkte middelen beschikbaar voor doelbereik</i>	Huidige beleidsmaatregelen en acties	Uitvoeringsacties
Operationeel doel 3.1: Goede oppervlaktewaterkwaliteit	- EU-Kaderrichtlijn water (KRW) - EU-Nitraatrichtlijn - EU-richtlijn duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen - Omgevingswet (Ow) - Meststoffenwet - Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl) - Regionaal waterprogramma <i>EU-Kaderrichtlijn water (KRW)</i> De toestand van de wateren mag er niet op achteruitgaan (dit beginsel wordt aangeduid als "standstill-principe") Uiterlijk in 2027 moeten de door de KRW aangewezen wateren voldoen aan de vastgestelde doelen. Lidstaten maken elke zes jaar voor elk stroomgebiedsdistrict een stroomgebiedbeheerplan (SGBP) met doelstellingen voor het grond- en oppervlaktewater en de maatregelen die ze nemen om die doelen te bereiken. Op voorstel van de waterschappen stellen provincies de ecologische doelen voor en de begrenzing van de regionale KRW-waterlichamen vast. Ecologische doelen omvatten biologische kwaliteitselementen, zoals hoeveelheid algen of vissen, een aantal ondersteunende parameters zoals het fosfaat- en stikstofgehalte in het water, en de concentratie van enkele chemische stoffen die niet op de EU-lijst van 'prioritaire stoffen' staan. Provincies zijn daarnaast verantwoordelijk voor grondwater. Ze zijn ook bevoegd gezag voor een eventueel beroep op uitzonderingsbepalingen in de KRW voor regionale wateren en grondwater, zoals het verlagen van de doelen. Het beheer van regionale KRW-waterlichamen is in handen van de waterschappen. <i>Nitraatrichtlijn</i> De Nitraatrichtlijn heeft het doel om de watervontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging van zo een aard te voorkomen. Nederland is verplicht tot het opstellen van een vierjaarlijks actieprogramma. <i>Omgevingswet (Ow)</i> De Ow vervangt de Waterwet. De opgelegde normen uit de KRW zijn geïmplementeerd in de Omgevingswet. De verplichting naar de provincie uit de Omgevingswet is het opstellen van een regionaal waterprogramma.	Omgevingswet (Ow), specifiek via Besluit Kwaliteit leefomgeving (AMvB). Artikel 3.8, lid 2 Omgevingswet (verplichte programma's water) in samenhang met artikel 4.4 BKL (verplichtingen inhoud programma's). Hierin zijn de doelen van de KRW verwerkt (zie kolom 4). Vervolg grondslagen: <i>Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl)</i> Hierin is aangegeven wat in ieder geval moet worden opgenomen in het regionaal waterprogramma. In het regionaal waterprogramma worden KRW-oppervlaktewaterlichamen, grondwaterlichamen en waterwinlocaties aangewezen die niet in beheer zijn bij het Rijk Verder omvat het regionaal waterprogramma: 1. Maatregelen zoals bedoeld in artikel 11 van de KRW; 2. maatregelen als bedoeld in de artikelen 4, vijfde lid, en 6, eerste lid, van de grondwaterrichtlijn, in samenhang met artikel 11, van de kaderrichtlijn water; 3. doelstellingen en maatregelen als bedoeld in artikel 7 van de richtlijn overstromingsrisico's; en 4. maatregelen als bedoeld in de artikelen 8, vierde lid, en 13, achtste lid, onder a, van de drinkwaterrichtlijn, voor zover dit geen maatregelen zijn als bedoeld onder a of b. <i>Regionaal waterprogramma</i> Verplicht programma vanuit de Omgevingswet/ Bkl waarin de verplichte onderdelen worden opgenomen en bestuurlijke afspraken worden meegenomen.	Opgave in het NPLG voor NH was om de restopgave KRW (te relateren aan de landbouw) op te lossen. Provinciale doelen worden in afstemming met de waterschappen vastgelegd in het Regionaal Waterprogramma (hiertoe verplicht de Omgevingswet) De onderliggende doelstellingen zijn helder, maar worden niet gehaald. Uit nieuw onderzoek blijkt dat niet aan de KRW-normen wordt voldaan. Het betreft onder andere overschrijdingen op het gebied van nutriënten en chemische stoffen/gewasbescherming. Op hoofdlijnen omvat de KRW de volgende doelen: 2027: Concentraties nutriënten (P & N) in grond- en oppervlakte-waterlichamen voldoen aan wettelijke normen. 2027: Concentraties gewasbeschermingsmiddelen in grond- en oppervlakte-waterlichamen voldoen aan wettelijke normen. 2027: voor oppervlaktewater-lichamen waar mogelijk maatregelen nemen om een meer natuurlijke toestand te bereiken, bestaande uit de maatregelen in de stroomgebied-beheerplannen aangevuld met grootschalig herstel van het beekdal.	Middelen beschikbaar voor Regionaal Waterprogramma (Uitvoeringsprogramma 2021-2027) Voor de additionele opgave zijn nog geen middelen en is nog geen uitvoeringscapaciteit.	Er zijn voor de huidige KRW-periode afspraken gemaakt waarbij zowel de provincie als het waterschap verschillende maatregelen uitvoert t.b.v. de verbetering van de waterkwaliteit. Verwacht wordt dat bij de evaluatie (2027) geconstateerd wordt dat nog altijd niet voldaan wordt aan de KRW en dat (forse) aanvullende maatregelen nodig zijn. Hiertoe wordt een tussenprognose in december 2024 gepresenteerd (waaruit dit ook blijkt). De invulling van de maatregelen is een vraagstuk met het wegvallen van de gebiedsgerichte aanpak van het NPLG/Transitiefonds.	Via het Landbouwportaal wordt aan ondernemers ondersteuning geboden bij de uitvoering van maatregelen die resulteren in een verbetering van de waterkwaliteit. Met een subsidieregeling voor groenblauwe dooradering wordt agrariërs de mogelijkheid geboden om gezamenlijk te werken aan o.a. natuurvriendelijke oevers waarmee de waterkwaliteit kan worden verbeterd. Vispassages die zijn aangelegd dragen bij aan dit doel.
Operationeel doel 3.2: Goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit	- Kaderrichtlijn Water - Grondwaterrichtlijn - Omgevingswet (Ow) - Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl) - Regionaal waterprogramma <i>EU-Kaderrichtlijn water (KRW)</i> De toestand van de wateren mag er niet op achteruitgaan (dit beginsel wordt aangeduid als "standstill-principe") Uiterlijk in 2027 moeten de door de KRW aangewezen wateren voldoen aan de vastgestelde doelen. Lidstaten maken elke zes jaar voor elk stroomgebiedsdistrict een stroomgebiedbeheerplan (SGBP) met doelstellingen voor het grond- en oppervlaktewater en de maatregelen die ze nemen om die doelen te bereiken. Op voorstel van de waterschappen stellen provincies de ecologische doelen voor en de begrenzing van de regionale KRW-waterlichamen vast. Ecologische doelen omvatten biologische kwaliteitselementen, zoals hoeveelheid algen of vissen, een aantal ondersteunende parameters zoals het fosfaat- en stikstofgehalte in het water, en de concentratie van enkele chemische stoffen die niet op de EU-lijst van 'prioritaire stoffen' staan. Provincies zijn daarnaast verantwoordelijk voor grondwater. Ze zijn ook bevoegd gezag voor een eventueel beroep op uitzonderingsbepalingen in de KRW voor regionale wateren en grondwater, zoals het verlagen van de doelen. Het beheer van regionale KRW-waterlichamen is in handen van de waterschappen. <i>Grondwaterrichtlijn</i> Opgesteld ter voorkoming en beheersing van grondwatervontreiniging. Hiervoor zijn specifieke maatregelen opgenomen: 1. criteria voor de beoordeling van de goede chemische toestand van het grondwater; 2. criteria voor het vaststellen van significante en aanhoudende stijgende trends en de omkering daarvan, en voor het bepalen van de beginpunten voor omkeringen in trends. Deze richtlijn is opgenomen in de Waterwet/Omgevingswet, Lidstaten moeten een programma opstellen. <i>Omgevingswet (Ow)</i> De Waterwet is opgenomen in de Omgevingswet. De opgelegde normen uit de KRW en de Grondwaterrichtlijn zijn geïmplementeerd in de Omgevingswet. Ook worden de bij het provinciebestuur berusten taken genoemd. Nog een verplichting voor de provincie uit de Omgevingswet is het opstellen van een regionaal waterprogramma. <i>Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl)</i> Hierin is aangegeven wat in ieder geval moet worden opgenomen in het regionaal Waterprogramma. (zie 3.1)	Artikel 2.18, eerste lid, sub c van de Omgevingswet. Bij het provinciebestuur berust het beschermen van de kwaliteit van het grondwater in grondwaterbeschermingsgebieden, in verband met de winning daarvan voor de bereiding van voor menselijke consumptie bestemd water. Omgevingswet (Ow) specifiek via Besluit Kwaliteit leefomgeving (AMvB). Artikel 3.8, lid 2, Omgevingswet (verplichte programma's water) in samenhang met artikel 4.4 BKL (verplichtingen inhoud programma's). <i>Regionaal waterprogramma</i> Verplicht programma vanuit de Omgevingswet/Bkl waarin de verplichte onderdelen worden opgenomen en bestuurlijke afspraken worden meegenomen. Hierin zijn de doelen (parameters) van de KRW verwerkt.	Geen aparte opgave in het NPLG voor NH. Provinciale doelen worden in afstemming met de waterschappen vastgelegd in het Regionaal Waterprogramma (Ow verplichting) Aan de provinciale doelen is grotendeels voldaan. Op hoofdlijnen behelst de KRW de volgende doelen WATER KRW 2027: Concentraties nutriënten (P & N) in grond- en oppervlakte-waterlichamen voldoen aan wettelijke normen 2027: Grondwater-lichamen voldoen aan de norm voor een goede kwantitatieve en kwalitatieve toestand per grondwater-lichaam, conform Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)	Beperkt middelen beschikbaar Middelen beschikbaar voor uitvoering Regionaal Waterprogramma (uitvoeringsprogramma 2021-2027)	We voldoen aan de normen maar we nemen een achteruitgang waar in de grondwaterkwaliteit met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen/chemische stoffen. Dit is een zorgpunt.	
Operationeel doel 3.3: Wateroverlast voorkomen en beperken	- Richtlijn Overstromingsrisico's - Omgevingswet (Ow) - Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl) - Nota ruimte - Provinciale Omgevingsvisie NH2050 - Provinciale Omgevingsverordening (Normering voor watersystemen in de omgevingsverordening) - Regionaal waterprogramma - Deltaprogramma - Water en bodem sturend <i>Richtlijn Overstromingsrisico's</i> Deze richtlijn verplicht de lidstaten om overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten te maken voor de gebieden met een potentieel significant overstromingsrisico. De Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) verplicht de lidstaten om overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten te maken voor de gebieden met een potentieel significant overstromingsrisico. Het doel van deze richtlijn is het vaststellen van een kader voor maatregelen ter vermindering van het risico op overstromingsschade <i>Omgevingswet (Ow)</i> De opgelegde normen uit de KRW en de Richtlijn Overstromingsrisico zijn geïmplementeerd in de Omgevingswet. Ook worden de bij het provinciebestuur berusten taken genoemd. Nog een verplichting voor de provincie uit de Omgevingswet is het opstellen van een regionaal waterprogramma en het vaststellen van overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten. <i>Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl)</i> Hierin is aangegeven wat in ieder geval moet Worden opgenomen in het regionaal waterprogramma. In het regionaal waterprogramma worden KRW oppervlaktewaterlichamen, grondwaterlichamen en waterwinlocaties aangewezen die niet in beheer zijn bij het Rijk. Verder omvat het regionaal waterprogramma: 1. Maatregelen zoals bedoeld in artikel 11 van de KRW;	Artikel 20.17 eerste lid, sub c van de Omgevingswet: overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten als bedoeld in artikel 6 van de richtlijn overstromingsrisico's worden door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Omgevingswet (Ow) specifiek via Besluit Kwaliteit leefomgeving (AMvB). Artikel 3.8, lid 2, Omgevingswet (verplichte programma's water) in samenhang met artikel 4.4 BKL (verplichtingen inhoud programma's)	Geen aparte opgave in het NPLG voor NH. Provinciale doelen worden in afstemming met de waterschappen vastgelegd in het Regionaal waterprogramma (Ow-verplichting) NH stelt normen voor regionale keringen vast in het Regionaal - Waterprogramma (vastlegging omgevingsverordening). Wettelijke verplichting om overstromingsrisicokaarten op te stellen (eveneens opgenomen als doelstelling in de RWP). Deze worden jaarlijks gepubliceerd op risicokaart.nl	Geen Rijksmiddelen verbonden aan wateroverlast. In het Regionaal Waterprogramma zijn er beperkt provinciale middelen gereserveerd en de uitvoeringscapaciteit is een zorgpunt. Het transitiefonds was de belangrijkste financieringsbron voor dit doel.	Voor bijna alle watersystemen (99%) wordt aan de normen uit onze omgevingsverordening voldaan. Door klimaatverandering nemen extreme buien en perioden met langdurige neerslag toe. Dit vraagt om aanvullende maatregelen en wellicht een meer risicogerichte aanpak. De vernatting van veengebieden in verband met de klimaatopgave, brengt een aanpassing van de normen met zich mee. We herzien de omgevingsverordening uiterlijk per 1 januari 2027. Er is meer waterberging nodig. Het reserveren van 5-10% van de diepe polders, als keuze benoemd in de kamerbrief water- en bodem sturend, zal niet altijd adequaat zijn. In sommige voor overlast gevoelige gebieden zal een aanpassing van landgebruik of functie moeten plaatsvinden. Totale omvang en kosten moeten in beeld worden gebracht ia met waterschappen. Er wordt gewerkt aan een maatregelenpakket voor de korte termijn, te financieren door provincie en waterschap. Voorstel wordt opgenomen in de korte termijn agenda 2025-2027. Herstel van duinrellen is een concreet voorbeeld van een maatregel waar we aan	Er zijn diverse meekoppelkansen geïdentificeerd bij de uitvoering in de gebieden (in gebiedsplannen), bijvoorbeeld het creëren van extra waterberging. Er is een bovenregionale stresstest gedaan (met betrekking tot extreme neerslag) Overstromingsrisicokaarten worden jaarlijks geactualiseerd en gepubliceerd.

	2. maatregelen als bedoeld in de artikelen 4, vijfde lid, en 6, eerste lid, van de grondwaterrichtlijn, in samenhang met artikel 11, van de kaderrichtlijn water; 3. doelstellingen en maatregelen als bedoeld in artikel 7 van de richtlijn overstromingsrisico's; en 4. maatregelen als bedoeld in de artikelen 8, vierde lid, en 13, achtste lid, onder a, van de drinkwaterrichtlijn, voor zover dit geen maatregelen zijn als bedoeld onder a of b. <i>Nota ruimte</i> De Nota ruimte geeft een lange termijnvisie op de ruimtelijke inrichting van Nederland. In deze Nota Ruimte worden grote ruimtelijke keuzes gemaakt die nodig zijn voor de ontwikkeling van heel Nederland. Daarbij wordt vooruitgekeken naar 2030, 2050 en naar 2100. Hiervoor wordt samengewerkt met provincies, gemeenten en waterschappen. In de Nota Ruimte worden ruimtelijke aspecten verwerkt van grote nationale programma's, zoals bijvoorbeeld het NPLG. Maar de inhoud van de Nota Ruimte wordt ook bepaald door de ruimtelijke voorstellen die de provincies doen over inpassing van nationale opgaven op hun eigen grondgebied. <i>Provinciale Omgevingsvisie NH2050</i> De omgevingsvisie is een instrument voor de provincie vanuit de Omgevingswet om hoofdzaken van het te voeren integraal beleid voor de fysieke leefomgeving op te nemen. Ook voor water zijn hier doelen gesteld. <i>Provinciale Omgevingsverordening</i> In de Omgevingsverordening NH2022 heeft de provincie regels samengevoegd op het gebied van natuur, milieu, mobiliteit, erfgoed, ruimte en water. <i>Regionaal waterprogramma</i> Verplicht programma vanuit de Omgevingswet/ Bkl waarin de verplichte onderdelen worden opgenomen en bestuurlijke afspraken worden meegenomen. <i>Deltaprogramma</i> In het nationaal Deltaprogramma staat hoe wordt gewerkt aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van ons land in 2050. Het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat en verschillende maatschappelijke organisaties werken samen aan het Deltaprogramma. Dit betekent dat de waterveiligheid, de zoetwaterbeschikbaarheid en de ruimtelijke inrichting op orde moeten zijn. <i>Water en bodem sturend</i> Wens van de coalitie uit 2022 om water en bodem sturend te laten zijn in de ruimtelijke ordening. ER wordt hierbij rekening gehouden met een aantal uitgangspunten: 1. Voldoende ruimte reserveren voor waterveiligheid 2. Voldoende zoetwater 3. Strategische grondwatervoorraden te beschermen 4. Ruimtelijke adaptatie 5. Meerlaagsveiligheid 6. Transitie landelijk gebied De hierin opgenomen uitgangspunten worden meegenomen in (regionale) programma's. Niet helder wat de juridische status van dit plan is anders dan een wens en richtlijn. Moet nader worden uitgezocht.				denken om wateroverlast in de binnenduinrand te beperken.	
Operationeel doel 3.4: Zoetwaterbeschikbaarheid vergroten en verzilting tegengaan	- Kaderrichtlijnwater - Drinkwaterrichtlijn - Omgevingswet (Ow) - Nota ruimte - Provinciale Omgevingsvisie NH2050 - Provinciale Omgevingsverordening - Regionaal waterprogramma - Deltaprogramma Zoetwater - Water en bodem sturend <i>EU-Kaderrichtlijn water (KRW)</i> De toestand van de wateren mag er niet op achteruitgaan (dit beginsel wordt aangeduid als "standstill-principe") Uiterlijk in 2027 moeten de door de KRW aangewezen wateren voldoen aan de vastgestelde doelen. Lidstaten maken elke zes jaar voor elk stroomgebiedsdistrict een stroomgebiedbeheerplan (SGBP) met doelstellingen voor het grond- en oppervlaktewater en de maatregelen die ze nemen om die doelen te bereiken. Op voorstel van de waterschappen stellen provincies de ecologische doelen voor en de begrenzing van de regionale KRW-waterlichamen vast. Ecologische doelen omvatten biologische kwaliteitselementen, zoals hoeveelheid algen of vissen, een aantal ondersteunende parameters zoals het fosfaat- en stikstofgehalte in het water, en de concentratie van enkele chemische stoffen die niet op de EU-lijst van 'prioritaire stoffen' staan. Provincies zijn daarnaast verantwoordelijk voor grondwater. Ze zijn ook bevoegd gezag voor een eventueel beroep op uitzonderingsbepalingen in de KRW voor regionale wateren en grondwater, zoals het verlagen van de doelen. Het beheer van regionale KRW-waterlichamen is in handen van de waterschappen. <i>Drinkwaterrichtlijn</i> In deze richtlijn zijn minimum kwaliteitsnormen voor drinkwater vastgesteld. Deze normen hebben betrekking op de monitoring, beoordeling en handhaving van de drinkwaterkwaliteit. Drinkwater moet regelmatig worden gecontroleerd aan de hand van verschillende indicatoren en parameters. Ook stelt de richtlijn eisen met betrekking tot veiligheid, duurzaamheid en toegankelijkheid van water. <i>Omgevingswet</i> In de omgevingswet worden de bij het provinciebestuur berusten taken genoemd en de verplichting voor de provincie uit de Omgevingswet is het opstellen van een regionaal waterprogramma. <i>Nota ruimte</i> De Nota ruimte geeft een lange termijnvisie op de ruimtelijke inrichting van Nederland. In deze Nota Ruimte worden grote ruimtelijke keuzes gemaakt die nodig zijn voor de ontwikkeling van heel Nederland. Daarbij wordt vooruitgekeken naar 2030, 2050 en naar 2100. Hiervoor wordt samengewerkt met provincies, gemeenten en waterschappen. In de Nota Ruimte worden ruimtelijke aspecten verwerkt van grote nationale programma's, zoals bijvoorbeeld het NPLG. Maar de inhoud van de Nota Ruimte wordt ook bepaald door de ruimtelijke voorstellen die de provincies doen over inpassing van nationale opgaven op hun eigen grondgebied. <i>Provinciale Omgevingsvisie NH2050</i> De omgevingsvisie is een instrument voor de provincie vanuit de Omgevingswet om hoofdzaken van het te voeren integraal beleid voor de fysieke leefomgeving op te nemen. Ook voor water zijn hier doelen gesteld. <i>Provinciale Omgevingsverordening</i> In de Omgevingsverordening NH2022 heeft de provincie regels samengevoegd op het gebied van natuur, milieu, mobiliteit, erfgoed, ruimte en water. <i>Regionaal waterprogramma</i> Verplicht programma vanuit de Omgevingswet/ Bkl waarin de verplichte onderdelen worden opgenomen en bestuurlijke afspraken worden meegenomen. <i>Deltaprogramma</i> In het nationaal Deltaprogramma staat hoe wordt gewerkt aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van ons land in 2050. Het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat en verschillende maatschappelijke organisaties werken samen aan het Deltaprogramma. Dit betekent dat de waterveiligheid, de zoetwaterbeschikbaarheid en de ruimtelijke inrichting op orde moeten zijn. <i>Water en bodem sturend</i> Wens van de coalitie uit 2022 om water en bodem sturend te laten zijn in de ruimtelijke ordening. ER wordt hierbij rekening gehouden met een aantal uitgangspunten: 1. Voldoende ruimte reserveren voor waterveiligheid 2. Voldoende zoetwater 3. Strategische grondwatervoorraden te beschermen 4. Ruimtelijke adaptatie 5. Meerlaagsveiligheid 6. Transitie landelijk gebied De hierin opgenomen uitgangspunten worden meegenomen in (regionale) programma's. Niet helder wat de juridische status van dit plan is anders dan een wens en richtlijn. Moet nader worden uitgezocht.	Omgevingswet (Ow) specifiek via Besluit Kwaliteit leefomgeving (AMvB). Artikel 3.8, lid 2, Omgevingswet (verplichte programma's water) in samenhang met artikel 4.4 BKL (verplichtingen inhoud programma's) art. 6.92 OV: Rangorde bij waterschaarste regionale wateren Amstel, Gooi en Vecht (ook bekend als: verdringsreeks)	Geen aparte doorvertaling door Rijk voor provincies in NPLG. Nog geen provinciaal beleid behalve een provinciale verdringsreeksverordening voor situatie extreme droogte. De Deltabeslissing van het Rijk in 2026 wordt heel belangrijk om de verdeling van zoetwater over de provincies te bepalen. Pas dan kunnen effectief provinciaal beleid gaan voeren.	Er zijn geen Rijksmiddelen verbonden aan Water en Bodem Sturend. Hiervoor was het Transitiefonds beoogd. Beschikbare financiële middelen en capaciteit zijn zeer beperkt.	We hebben nog geen uitgewerkt beleid voor dit onderwerp vastgelegd, wel hebben we in onze omgevingsverordening een regionaal uitgewerkte versie van de nationale 'verdringsreeks' opgenomen. Die gaat over de verdeling van zoet water in tijden van extreme droogte. Verder passen we de voorkeursvolgorde uit de Nationale Omgevingsvisie zoveel mogelijk toe. Deze gaat van het aanpassen van functies tot aan het accepteren van schade. Door de klimaatverandering en de klimaatopgave in de veenweiden (vernatting) neemt de behoefte aan zoetwater toe. In 2026 wordt in het kader van het Deltaprogramma zoetwater een beslissing genomen over de verdeling van water uit het hoofwatersysteem in tijden van waterschaarste. Aanvullende keuzes ten aanzien van functies, waterberging e.d. zullen nodig zijn. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen met een watervraag zullen gepaard moeten gaan met maatregelen om (zelfvoorzienend) droge perioden te overbruggen. Er wordt gewerkt aan een maatregelenpakket voor de korte termijn, te financieren door provincie en waterschap. Voorstel wordt opgenomen in de korte termijnagenda 2025-2027.	Bij de gebiedsgerichte aanpak is het nodig meekoppelkansen te benutten, bijvoorbeeld met betrekking tot het vasthouden van water, de verbetering van de sponswerking van de bodem en de beperking van de zoetwatervraag. Voorbeeld daarvan zijn de zoetwaterboeren op Texel (pilots)
Operationeel doel 3.5: Optimaliseren van hydrologische watersystemen N2000	- Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR Kaderrichtlijnwater - Omgevingswet (Ow) - Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl) - Programma Stikstofreductie en Natuurherstel (PSN) <i>VHR</i> Het doel van de VHR is het behoud van de biodiversiteit. De richtlijnen verplichten de EU-lidstaten maatregelen te nemen voor de realisatie van een landelijke gunstige staat van instandhouding (Svi) van soorten en habitattypen die zijn opgenomen in de bijlagen van de richtlijnen. <i>KRW</i> Deze richtlijn heeft tot doel duurzaam gebruik van water te bevorderen en de kwaliteit van watersystemen te beschermen	Ow en Bkl De provincie is op grond van de Ow en het Bkl verplicht om maatregelen te treffen die nodig zijn om soorten en leefgebieden te behouden en te herstellen. Een nadere invulling van deze maatregelen wordt daarbij niet gegeven. De in het NPLG opgenomen tussendoelen/maatregelen ten aanzien van natuurherstel vormen een nadere invulling van de verplichting om te zorgen voor een gunstige staat van instandhouding van soorten en leefgebieden. Voor deze nadere invulling geldt geen wettelijke grondslag. De provincie is niet wettelijk verplicht om deze nadere invulling te volgen. Dat betekent echter niet dat de	Doorvertaling voor NH: 2027: hydrologische condities voor alle Natura 2000-gebieden voldoen aan ecologische vereisten (uit de KRW) Doelen waren onderdeel van het NPLG. Hydrologische condities zijn wel onderdeel van het Natuurpact het PSN Terwijl het Rijk systeemverantwoordelijke is voor de realisatie van de Europese natuurdoelen, heeft de provincie de verantwoordelijkheid voor vergunningverlening en de	Programma natuurherstel inzetbaar voor dit doel. Zie opgave 1.2. Er zijn beperkte financiële middelen via het Regionaal Waterprogramma voor het onderdeel grondwaterafhankelijke natuur.	Met de realisatie van NNN, stikstofreductie en GBDA wordt bijgedragen aan dit doel. Maatregelen die zijn vastgesteld in het regionaal Waterprogramma met betrekking tot grondwaterafhankelijke natuur zijn: - Vechtplassen - Onderzoek en waar mogelijk verhogen - Onderzoek en waar mogelijk	Projecten via Programma Natuur Uitvoeringsprogramma Regionaal waterprogramma met betrekking tot grondwaterafhankelijke natuur.

	en waar nodig te verbeteren. De richtlijn gaat uit van stroomgebieden van rivieren en van de samenhang in watersystemen en 'waterlichamen'. Voor de stroomgebieden moeten doelstellingen voor de kwaliteit van het water en maatregelen om die kwaliteit te realiseren worden vastgesteld. Daarbij moet uiteraard rekening worden gehouden met de bestaande gebiedsbescherming op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn, maar de richtlijn kan, afhankelijk van de uitwerking, ook buiten die gebieden ingrijpende gevolgen hebben voor het bestaande grondgebruik (Van der Bolt et al., 2003; zie ook http://www.kaderrichtlijnwater.nl). <i>PSN</i> Dit is een adaptief, wettelijk verplicht, programma dat is vastgesteld door het Rijk. Rijk en provincies voeren de hierin opgenomen maatregelen samen uit, ieder vanuit eigen rol en verantwoordelijkheid. Het programma beschrijft zowel maatregelen voor het verminderen van de stikstof depositie als het verbeteren van de natuur. Hydrologie is naast stikstof een van de belangrijkste factoren voor natuurherstel. Doel is met het NPLG de hydrologische condities voor Natura 2000-gebieden via systeemherstel op orde te brengen. Een goede grondwaterconditie bij deze gebieden is ook een KRW-doel, waarvoor de maatregelen in 2027 moeten zijn uitgevoerd. Het Rijk heeft een gezamenlijke resultaatsverplichting voor het behalen van de landelijke omgevingswaarden, zoals gesteld in BKL.	verplichting van de provincie tot het treffen van maatregelen die nodig zijn om soorten en leefgebieden te behouden en te herstellen, niet langer geldt. Als de provincie de invulling die het NPLG gaf aan de doelen niet langer volgt, moet de provincie er dus andere maatregelen treffen die nodig zijn voor het behoud of herstel van habitats en soorten (art. 2.18, lid 1, aanhef en onder g, Ow en art. 3.57 en 3.59 Bkl). Programma Natuur en Uitvoeringsprogramma Natuur Deze programma's zijn opgesteld door Rijk en provincies. Hierin zijn doelen opgenomen ten aanzien waarvan de provincie zich heeft gecommitteerd om daarnaar te streven. Het Uitvoeringsprogramma Natuur is bovendien integraal onderdeel is van het Programma Stikstofreductie en Natuurherstel (PSN). Het PSN is een programma als bedoeld in art. 3.4 Ow. Op grond van art. 3.18 Ow moeten bestuursorganen die daarvoor in het programma zijn aangewezen, zorgen voor de uitvoering van de daarin opgenomen maatregelen binnen de daarbij aangegeven termijn. De provincie is dan ook verplicht om de maatregelen waarvoor zij in het Uitvoeringsprogramma natuur is aangewezen, uit te voeren. Als aannemelijk is dat het wijzigen, vervangen of laten vallen van een maatregel past binnen het PSN, is dat op grond van art. 3.19 Ow toegestaan.	beheerplancycclus van de Natura 2000-gebieden. Dit is vastgelegd in de Omgevingswet. Alle N2000 gebieden zijn ook waterlichamen onder de KRW (zie KRW 3.1, 3.2). De provincie stelt zelf beleidskaders en doelstellingen (waterkwaliteitsdoelen/ambitieniveaus) vast voor het regionale watersysteem per grondwater/oppervlaktewaterlichaam (al het water buiten de grote rivieren, grote meren, de Noord- en Waddenzee). WATER KRW 2027: Concentraties nutriënten (P & N) in grond- en oppervlakte-waterlichamen voldoen aan wettelijke normen 2027: Grondwater-lichamen voldoen aan de norm voor een goede kwantitatieve en kwalitatieve toestand per grondwater-lichaam, conform Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) Natura 2000 2025: 40% areaal van stikstof-gevoelige habitats in 2025 in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde 2030: 50% areaal van stikstof-gevoelige habitats in 2030 in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde 2035: 74% areaal van stikstof-gevoelige habitats in 2035 in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde 2027: hydrologische condities voor alle Natura 2000-gebieden voldoen aan ecologische vereisten Doelen zijn los van het NPLG duidelijk. Er stond geen specifieke opgave voor NH in het NPLG.		benutten kwelwater duinrand - Handhaven reductie winning - Loosdrecht en realiseren alternatief - Aanleg bufferzone Naardermeer - Aanleg bufferzone Kortenhoefse Plassen - Stimuleren vasthouden kwelwater grondwaterstand in veengebieden	
Operationeel doel 3.6: Bodemkwaliteit passend bij gebruik	- EU-bodemmonitoringsrichtlijn (nieuw) - Omgevingswet (Ow) - Besluit kwaliteit leefomgeving - Provinciale Omgevingsvisie NH2050 - Provinciale Omgevingsverordening <i>Bodemmonitoringsrichtlijn</i> Om ervoor te zorgen dat de Europese bodemgezondheid in 2050 weer voldoet aan de noodzakelijke normen, is de bodemmonitoringsrichtlijn gepubliceerd. Lidstaten worden door de Richtlijn verplicht om de bodemgezondheid van hun grondgebied in de gaten te houden. Het doel van de richtlijn is om in 2050 een volledig gezonde bodem te hebben in Europa. Lidstaten moeten een monitoringskader opstellen om ervoor te zorgen dat er regelmatig en accuraat monitoring van de bodemgezondheid plaatsvindt. Een bodem is gezond, als het voldoet aan de waarden die de Europese Commissie heeft opgesteld. De richtlijn is nog niet geïmplementeerd in nationale wetgeving. <i>Omgevingswet (Ow)</i> De opgelegde normen uit de KRW zijn geïmplementeerd in de Omgevingswet. Ook worden de bij het provinciebestuur berusten taken genoemd. Nog een verplichting voor de provincie uit de Omgevingswet is het opstellen van een regionaal waterprogramma. <i>Besluit kwaliteit leefomgeving</i> In hoofdstuk 5 zijn de omgevingswaarden opgenomen ten aanzien van bodemkwaliteit. <i>Provinciale Omgevingsvisie NH2050</i> De omgevingsvisie is een instrument voor de provincie vanuit de Omgevingswet om hoofdzaken van het te voeren integraal beleid voor de fysieke leefomgeving op te nemen. Ook voor water zijn hier doelen gesteld. <i>Provinciale Omgevingsverordening NH 2022</i> In de Omgevingsverordening NH2022 heeft de provincie regels samengevoegd op het gebied van natuur, milieu, mobiliteit, erfgoed, ruimte en water.	Besluit kwaliteit leefomgeving (paragraaf 5.1.4.5 omgevingswaarden)			Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zijn veel bodemtaken van de provincie verschoven naar de gemeenten. De provincie blijft onder meer medeverantwoordelijk voor grondwaterverontreinigingen. Nieuw EU- en nationaal beleid zal mogelijk onder provinciale verantwoordelijkheid gaan vallen maar dat is nu nog niet bekend. In 2025 en 2026 zal verkend worden of en hoe het provinciale bodembeleid verbreed moet worden, in samenhang met het water en bodembeleid. Onderwerpen zijn meegenomen in het kader van meekoppelkansen in de gebieden	Verschillende bodemsaneringsprojecten. In de PPLG-gebiedsuitvoering kunnen diverse geenspijtmateregelen worden meegekoppeld, hoewel ze niet vallen onder de huidige provinciale verantwoordelijkheid.
Drinkwater en zwemwater (beperkte uitwerking in het kader van het PPLG vanwege beperkt rol van de provincie. Provinciale rol beperkt tot toezichthoudende rol en zorgplicht)	- EU-Kaderrichtlijn water (KRW) - De zwemwaterrichtlijn - Omgevingswet (Ow) - Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl) - Regionaal waterprogramma <i>EU-Kaderrichtlijn water (KRW)</i> De toestand van de wateren mag er niet op achteruitgaan (dit beginsel wordt aangeduid als "standstill-principe") zie doel 3.1 <i>De zwemwaterrichtlijn</i> Deze richtlijn vult de KRW aan. Het doel van deze richtlijn is om vervuiling te voorkomen en burger te informeren over de toestand van openbaar water. De richtlijn legt nadruk op de controle en het beheer van de zwemwaterkwaliteit. Lidstaten moeten elk jaar een rapport over de kwaliteit van hun zwemwater indienen bij de Europese Commissie. De provincies wijzen elk voorjaar wateren aan die geschikt zijn om in te zwemmen, stellen vast hoe lang het badseizoen duurt en nemen maatregelen voor behoud of verbetering van de waterkwaliteit en veiligheid. <i>Omgevingswet</i> De opgelegde normen uit de KRW en de zwemwaterrichtlijn zijn geïmplementeerd in de Omgevingswet. Ook worden de bij het provinciebestuur berusten taken genoemd.	Omgevingswet (Ow) specifiek via Besluit Kwaliteit leefomgeving (AMvB). Artikel 3.8, lid 2, Omgevingswet (verplichte programma's water) in samenhang met artikel 4.4 BKL (verplichtingen inhoud programma's) Afdeling 4.13 Omgevingswet bevat regels over zwemwater. De grondslag komt uit de Omgevingswet. Artikel 2 Drinkwaterwet in art. 2 Drinkwaterwet is wel een brede zorgplicht voor de 'duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening' opgenomen gericht aan alle bestuursorganen. Voor de provincie geldt die bij de uitvoering van onze taken; in ons geval; de bescherming van grondwater en oppervlaktewater, dat als bron voor de drinkwatervoorziening wordt gebruikt. Bij vergunningverlening zou dit veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening kunnen spelen. Dus op die manier heeft de provincie een rol.	Doelen zijn los van het NPLG duidelijk. Er stond geen specifieke opgave voor NH in het NPLG. Doelen zijn duidelijk en zijn vastgelegd in het Regionaal Waterprogramma (Ow-verplichting) Provinciale verantwoordelijkheden met betrekking tot dit doel: - We stellen drinkwaterbeschermingsgebieden vast. - Zwemwaterlocaties wijzen we aan en daarop hebben we een handhavingsverplichting (uitvoering door de Omgevingsdienst)	Beperkte rol voor provincie. Geen additionele middelen nodig.	Onderwerpen zijn meegenomen in het kader van meekoppelkansen in de gebieden	We stellen drinkwaterbeschermingsgebieden vast. Zwemwaterlocaties wijzen we aan en daarop hebben we een handhavingsverplichting (uitvoering door de Omgevingsdienst)

Algemeen doel 4: Een beter klimaat en minder bodemdaling

Algemeen doel en operationeel doel	- Grondslag van het doel (EU-richtlijn/internationaal verdrag, wet of Rijksbeleid/programma of bestuurlijke afspraak)	Wettelijke grondslag voor de provincie (inclusief verplichte programma's en bestuursakkoorden)	Rijksopgave voor Noord-Holland in het NPLG(vervallen) en/of alternatieve grondslag voor de provincie <i>groen = nog geldend oranje = onduidelijk als gevolg van vervallen NPLG, maar houden we voorlopig aan in afwachting van Rijksbeleid.</i>	Middelen (en basis = bestuurlijke afspraken) <i>roze = voldoende middelen voor doelbereik, licht paars = te beperkte middelen voor doelbereik, maar voor de korte termijn middelen donker paars = te beperkte middelen beschikbaar voor doelbereik</i>	Huidige beleidsmaatregelen en acties	• Uitvoeringsacties
Operationeel doel 4.1: Reductie broeikasgassen landbouw	- Klimaatakkoord Parijs - Global Methane Pledge - Europese klimaat wet (verordening) - Europese klimaatwet - Klimaatwet - Klimaatakkoord (hoofdstuk) landbouw en landgebruik - Actieprogramma Klimaat PNH (evaluatieprogramma) <i>Klimaatakkoord Parijs</i> Het klimaatakkoord is een internationaal verdrag dat door alle EU-landen is bekrachtigd en door de Europese unie is ondertekend. De overeenkomst heeft als doel de opwarming van de aarde te beperken en klimaatverandering tegen te gaan. De EU-landen hebben afgesproken om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius. Om deze doelstelling te kunnen halen, wordt van de EU-landen verwacht dat zij doelstellingen vastleggen voor hun klimaatinspanningen, elke vijf jaar en steeds strenger. Deze doelstellingen worden nationaal bepaalde bijdragen genoemd, en zullen in 2050 worden herzien. <i>Global Methane Pledge</i> Inhoud: Een initiatief van de Verenigde Staten, de Europese Unie en andere partners om methaan uitstoot te verminderen om het doel vanuit het klimaatakkoord van Parijs te behalen (het limiteren van de opwarming van de aarde tot 1.5 graden). Geen strikte juridische status. Door onderdeel uit te maken van het initiatief gaat een deelnemer akkoord met nemen van vrijwillige acties om de methaan uitstoot te verminderen. Hierin gestelde doelen worden wel meegenomen in andere klimaatprogramma's en doelstellingen. <i>Europese klimaatwet</i> De Europese klimaatwet beoogt het Klimaatakkoord van Parijs na te leven. Het doel van deze wet is om de netto-uitstoot in 2050 tot 0 herleiden. Dit is een bindende doelstelling voor de lidstaten. Deze regels zijn overgenomen in de nationale (Nederlandse) Klimaatwet. <i>Nationale Klimaatwet</i> Via de Klimaatwet heeft het Rijk zich wettelijk gecommitteerd aan de klimaatdoelen van Parijs. In de Klimaatwet is een reductiedoel van 49% minder broeikasgasuitstoot in 2030 opgenomen ten opzichte van 1990 (en in 2050 95% minder). In de Klimaatwet staat niet hoe dit doel behaald moet worden <i>Nationaal klimaatakkoord</i> Het Klimaatakkoord is een overeenkomst tussen overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke partijen. Hierin hebben partijen afspraken gemaakt over welke maatregelen ze de komende 10 jaar gaan nemen om de reductiedoelstellingen te	Artikel 8, eerste lid, Klimaatwet: Ten behoeve van de uitvoering van deze wet en het behalen van de doelstellingen, voert Onze Minister overleg met bestuursorganen van provincies, waterschappen, gemeenten en overige relevante partijen. In deze overleggen worden in ieder geval de voortgang van de uitvoering van het vigerende klimaatplan en voorstellen voor maatregelen voor het in voorbereiding zijnde klimaatplan besproken. Klimaatakkoord De gemaakte afspraken zijn opgenomen in het Nationale Klimaatakkoord. Het IPO heeft het Klimaatakkoord namens de provincies ondertekend.	Doorvertaling voor NH in het NPLG: Landbouw 2030: Landelijke emissiereductie-opgave broeikasgassen voor de veehouderij en mestaanwending in de akkerbouw van 5 Mton CO₂ eq 2030: landelijke methaan-emissiereductie-opgave voor de veehouderij en mestaanwending akkerbouw van 3,82 Mton CO₂ eq conform Global Methane Pledge (onderdeel van broeikas-gasreductie) <i>Landgebruik – minerale landbouwbodems</i> • 2030 Regionale koolstofvastlegging in minerale landbouwbodems van 0,049 Mton CO₂ eq (extra t.o.v. basispad KEV 2021) <i>Landbouw</i> • 2030 Regionale emissiereductie-opgave broeikasgassen voor de veehouderij en mestaanwending in de akkerbouw van 0,3 Mton CO₂ eq. <i>Met het schrappen van het NPLG zijn de provinciale doelen weggevalln. Doelen uit het NPLG zijn wel al vastgelegd in het Provinciale Actieprogramma Klimaat. Daarmee is er provinciale grondslag om door te werken aan dit doel (4.1) (in afwachting van een hernieuwde Rijksopgave).</i>	Beperkt middelen via GLB-NSP, landelijke beëindigingsregelingen, subsidiestelsel hoogwaardige mestverwerking, Nationaal Groenfonds en de koplopersmiddelen. Er zijn wel goede kansen om meer in te zetten op Europese structuurfondsen die voor dit doel beschikbaar zijn, zoals EFRO. Daarnaast verkennen we hoe we verhoging van de ANLB kunnen inzetten in de landbouwgebieden.	Door het niet doorgaan van het landbouwakkoord in 2023 is het niet zeker dat landelijke structuurmaatregelen voldoende en op tijd worden uitgevoerd. Voor klimaat-doelsturing is nog veel onderzoek nodig is. In het kader van de korte termijn agenda worden een aantal concrete maatregelen besproken in aanvulling op het Fieldlab Groene Hart. Onderzoek (i.s.m. WUR) onderschrijft het belang en de mogelijkheden van collectieve mestbewerkingsinstallaties in NH. De huidige vergunningssituatie voorziet niet in de dergelijke collectieve installaties waardoor aanspraak op landelijke regelingen niet mogelijk is (Friesland en Groningen kampen met een soortgelijk vraagstuk). Gesprekken hierover met het Rijk. Mestbewerking kan mee in Ruimtelijk Spoor (Ruimtelijke Visie)	• Fieldlab Groene Hart • Coaching traject emissiearm bedrijfsmanagement • Aanpassing omgevingsprogramma voor collectieve mestverwerking • Onderzoek haalbaarheid mestverwerking in Noord-Holland (gereed, publicatie in november 2024) • Onderzoek inventarisatie effecten lopend op broeikasgasemissies uit mestaanwending (extern. Loopit)

	behalen. <i>Actieprogramma Klimaat PNH (evaluatieprogramma) PM</i>					
Operationeel doel 4.2: Reductie broeikasgassen veenweiden	- Klimaatakkoord Parijs - Klimaatwet - Nationale klimaatakkoord - Regionale Veenweide Strategie 1.0 <i>Klimaatakkoord Parijs</i> Het klimaatakkoord is een internationaal verdrag dat door alle EU-landen is bekrachtigd en door de Europese unie is ondertekend. De overeenkomst heeft als doel de opwarming van de aarde te beperken en klimaatverandering tegen te gaan. De EU-landen hebben afgesproken om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius. Om deze doelstelling te kunnen halen, wordt van de EU-landen verwacht dat zij doelstellingen vastleggen voor hun klimaatinspanningen, elke vijf jaar en steeds strenger. Deze doelstellingen worden nationaal bepaalde bijdragen genoemd, en zullen in 2050 worden herzien. <i>Nationale klimaatwet</i> In de klimaatwet is vastgelegd dat we in 2030 49% minder broeikasgassen moeten uitstoten en in 2050 95% minder ten opzichte van 1990. Andere broeikasgassen dan CO2 rekenen we daarbij terug naar CO2-equivalenten. Dat is in de wet vastgelegd en ieder kabinet moet zich hier dus aan houden. In de Klimaatwet staat niet hoe we dat gaan doen. Die inhoudelijke maatregelen zijn in het Klimaatakkoord afgesproken met de maatschappelijke partijen die aan het overleg deelnamen. <i>Nationaal klimaatakkoord</i> Het Klimaatakkoord is een overeenkomst tussen overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke partijen. Hierin hebben partijen afspraken gemaakt over welke maatregelen ze de komende 10 jaar gaan nemen om de reductiedoelstellingen te behalen. <i>Regionale Veenweide Strategie 1.0</i> Deze strategie is opgesteld door de provincie. De kaders uit het klimaatakkoord zijn leidend in de aanpak. De Regionale Veenweide Strategie 1.0 (RVS 1.0) voor de Noord-Hollandse veenweidegebieden omvat daarom de strategie voor het verminderen van broeikasgasemissies (CO2) uit veenbodems en het daaraan gekoppelde afremmen en waar mogelijk stoppen van bodemdaling in het landelijk gebied van de provincie Noord-Holland.	Artikel 8, eerste lid, Klimaatwet: Ten behoeve van de uitvoering van deze wet en het behalen van de doelstellingen, voert Onze Minister overleg met bestuursorganen van provincies, waterschappen, gemeenten en overige relevante partijen. In deze overleggen worden in ieder geval de voortgang van de uitvoering van het vigerende klimaatplan en voorstellen voor maatregelen voor het in voorbereiding zijnde klimaatplan besproken. Klimaatakkoord De gemaakte afspraken zijn opgenomen in het Nationale Klimaatakkoord. Het IPO heeft het Klimaatakkoord namens de provincies ondertekend.	<i>Doorvertaling voor NH:</i> <i>Landgebruik – veenweide emissiereductie van 0,09 Mton CO2-eq. Dit staat gelijk aan 9% emissiereductie t.o.v. 1990</i> Landgebruik 2030: Landelijke emissiereductieopgave broeikasgassen van 1 Mton CO ₂ eq in veenweide <i>Met het schrappen van het NPLG zijn de provinciale doelen weggefallen. Doelen zijn wel al vastgelegd in het Provinciale Actieprogramma Klimaat. Daarmee is er provinciale grondslag om door te werken aan dit doel (4.2) (in afwachting van een hernieuwde Rijksopgave).</i>	Beperkt middelen beschikbaar voor de komende drie jaar	Aanpak voor de veenweidestrategie wordt uitgewerkt in de korte termijn-agenda	
Operationeel doel 4.3: Koolstofvastlegging in de bodem.	- Klimaatakkoord Parijs - Klimaatwet - Nationaal Klimaatakkoord (hoofdstuk) landbouw en landgebruik - Actieprogramma Klimaat PNH <i>Klimaatakkoord Parijs</i> Het klimaatakkoord is een internationaal verdrag dat door alle EU-landen is bekrachtigd en door de Europese unie is ondertekend. De overeenkomst heeft als doel de opwarming van de aarde te beperken en klimaatverandering tegen te gaan. De EU-landen hebben afgesproken om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius. Om deze doelstelling te kunnen halen, wordt van de EU-landen verwacht dat zij doelstellingen vastleggen voor hun klimaatinspanningen, elke vijf jaar en steeds strenger. Deze doelstellingen worden nationaal bepaalde bijdragen genoemd, en zullen in 2050 worden herzien.	Artikel 8, eerste lid, Klimaatwet: Ten behoeve van de uitvoering van deze wet en het behalen van de doelstellingen, voert Onze Minister overleg met bestuursorganen van provincies, waterschappen, gemeenten en overige relevante partijen. In deze overleggen worden in ieder geval de voortgang van de uitvoering van het vigerende klimaatplan en voorstellen voor maatregelen voor het in voorbereiding zijnde klimaatplan besproken. Klimaatakkoord De gemaakte afspraken zijn opgenomen in het Nationale Klimaatakkoord. Het IPO heeft het Klimaatakkoord namens de provincies ondertekend. <i>Doelstelling:</i> 2030: Landelijke koolstofvastlegging in minerale landbouwbodems van 0,5 Mton CO ₂ eq extra t.o.v. basispad KEV 2021	<i>Doorvertaling voor NH:</i> <i>Landgebruik – minerale landbouwbodems 2030 Regionale koolstofvastlegging in minerale landbouwbodems van 0,049 Mton CO₂ eq (extra t.o.v. basispad KEV 2021</i> <i>Met het schrappen van het NPLG zijn de provinciale doelen weggefallen. Doelen zijn wel al vastgelegd in het Provinciale Actieprogramma Klimaat. Daarmee is er provinciale grondslag om door te werken aan dit doel (4.3) (in afwachting van een hernieuwde Rijksopgave).</i>	GLB-NSP middelen beschikbaar voor dit doel. Verhoging Anb-budget aangekondigd via Rijk; waarmee ook op de klimaatdoelen stappen te zetten zijn.	Voor emissies uit minerale landbouwbodems gelden voor provincies nog geen streefwaardes. We verwachten hier positieve effecten van het lopende landelijke beleid. Koolstofvastlegging in landbouwbodems heeft naast klimaatmitigatie ook positieve effecten op de bodemstructuur, wat weer leidt tot betere nutriëntenbeschikbaarheid, waterregulatie en stikstofbuffering. We verwachten dat een groot deel van de opgave via het lopende landelijke beleid wordt behaald. Zo nodig zullen we gebiedsspecifieke beleidsinstrumenten ontwikkelen. We inventariseren effecten van landelijke regelingen. Die liggen bij het Rijk ter beoordeling om huidige doelbereik te bepalen.	- Onderzoek effecten lopend beleid op koolvastlegging (intern, loopt).

Algemeen doel 5: Een sterke en duurzame agrarische sector

Algemeen doel en operationeel doel	Grondslag van het doel (EU-richtlijn/internationaal verdrag, wet of Rijksbeleid/programma of bestuurlijke afspraak)	Wettelijke grondslag voor de provincie (inclusief verplichte programma's en bestuursakkoorden)	Rijksopgave voor Noord-Holland in het NPLG(vervallen) en/of alternatieve grondslag voor de provincie <i>groen = nog geldend</i> <i>oranje = onduidelijk als gevolg van vervallen NPLG, maar houden we voorlopig aan in afwachting van Rijksbeleid.</i>	Middelen (en basis = bestuurlijke afspraken) <i>roze = voldoende middelen voor doelbereik,</i> <i>licht paars = te beperkte middelen voor doelbereik, maar voor de korte termijn middelen</i> <i>donker paars = te beperkte middelen beschikbaar voor doelbereik</i>	Huidige beleidsmaatregelen en acties	Uitvoeringsacties
Operationeel doel 5.1: Kringlooplandbouw en doelsturing ondersteunen	- Voedselvisie 2020-2030 - IPO Gemeenschappelijke Landbouw Beleid – Nationaal Strategisch Programma (GLB-NSP) - Strategisch beleidskader economie PNH - IPO position paper landbouw en voedsel november 2024 - Omgevingsvisie NH - Coalitieakkoord Verbindend Vooruit! <i>Voedselvisie 2020-2030</i> In de Voedselvisie 2020-2030 beschrijft de provincie de kansen en uitdagingen om te komen tot een duurzaam voedselsysteem. De provincie streeft naar een schone en veilige productie van gezond, betaalbaar en smaakvol voedsel voor iedereen. Dat betekent: gezonde verdienmodellen voor ondernemers, maar ook doen wat goed is voor ons als mens en dier, het klimaat, bodem, water en biodiversiteit. In de Voedselvisie wordt ingezet op kringlooplandbouw. <i>GLB-NSP</i> Deze kent Europese en landelijke doelen (2023-2027) Waaronder doelen voor: - Een leefbaar landbouwinkomen en voedselzekerheid - Milieu, biodiversiteit en klimaat - Brede plattelandontwikkeling <i>IPO Position paper landbouw en voedsel november 2024</i> Hierin geeft de provincie ambities weer over het leveren van een constructieve bijdrage aan de transitie in het landelijk gebied voor een aantrekkelijke leefomgeving en landschap, leefbare natuur, goede recreatiemogelijkheden, gezonde bodem, voldoende water van goede kwaliteit en ook aan een duidelijk perspectief voor landbouw- en voedselketen. In dit position paper verwoorden wij als provincies onze visie op wat er nodig is om perspectief te bieden aan agrarische ondernemers. <i>Provinciale Omgevingsvisie NH2050</i> De Omgevingsvisie is een instrument voor de provincie vanuit de Omgevingswet om hoofdzaken van het te voeren integraal beleid voor de fysieke leefomgeving op te nemen. Een van de hoofdambities is toekomstbestendige landbouw in Noord-Holland. Er is ede naar een adaptieve kringlooplandbouw, die meer rekening houdt met behoud en versterking van biodiversiteit en bodemen waterkwaliteit. Gestreefd wordt naar een verantwoorde voedselproductie (onder diervriendelijke, gezonde en gecontroleerde omstandigheden).	Er is geen (wettelijke) verplichting voor de provincie ten aanzien van kringlooplandbouw en doelsturing. Wel blijkt uit het provinciaal beleid, het coalitieakkoord Verbindend Vooruit! en de IPO Position paper dat de transitie naar kringlooplandbouw de ambitie van de provincie is. <i>Vervolg grondslagen:</i> <i>Coalitieakkoord Verbindend Vooruit!</i> In het coalitieakkoord wordt het volgende genoemd: Om de landbouw toekomstperspectief te bieden, is de transitie naar een kringlooplandbouw in 2040 van groot belang. We hebben er vertrouwen in dat dit doel bereikt kan worden. We conformeren ons daarbij aan de landelijke definitie van kringlooplandbouw. Hierbij heeft de kringlooplandbouw een bredere betekenis dan alleen het sluiten van de plantaardige en dierlijke kringlopen op verschillende schalen: het gaat om het tegelijkertijd realiseren van een beter verdienvermogen voor boeren en tuinders, minder schadelijke emissies naar bodem, lucht en water en om vergroting van de biodiversiteit. In kringlooplandbouw kunnen dieren een dragende rol hebben en worden zij respectvol behandeld.	Er was geen duidelijke opgave voor provincies in het NPLG maar er is samenwerking met Rijk op dit doel. Doelen richting kringlooplandbouw zijn vastgelegd in het coalitieakkoord. Doelsturing betreft een systematiek voor het realiseren van doelen. Kringlooplandbouw betreft 7 doelen: (1) het herstellen van biodiversiteit, (2) verbeteren van waterkwaliteit en -beheer, (3) bodemkwaliteit, (4) plant- en diergezondheid, (5) circulariteit, (6) het tegengaan van en omgaan met klimaatverandering en (7) het verbeteren van de sociaaleconomische positie van agrarische ondernemers. Vijf van deze doelen zijn inhoudelijk reeds gedekt door andere doelen die in dit doelenoverzicht weergeven (meer biodiversiteit, toekomstbestendig water- en bodemsysteem, beter klimaat en minderbodemdaling) Circulariteit, dierenwelzijn en verdienmodel voor de agrariër waren niet in het NPLG opgenomen en zijn niet primair de verantwoordelijkheid van de provincie. Specifieke doelen voor circulariteit zijn: het verminderen van input (o.m. nutriënten en grondstoffen) en verliezen, het optimaliseren van regionale kringlopen, het gebruik van reststromen en optimaal landgebruik. Op het gebied van plantgezondheid hebben we weliswaar geen wettelijke taak of bevoegdheid, maar ondersteunen we wel samenwerking, kennis en innovatie. Wat diergezondheid betreft, daar dragen we als provincie bij door bijvoorbeeld weidegang beter mogelijk te maken via kavelruil. <i>De provincie sluit met haar beleid voor duurzame land- en tuinbouw en visserij aan bij dat van Europa (GLB-NSP). Kringlooplandbouw en doelsturing zijn onderdeel van het Coalitieakkoord. Daarmee zijn er een Europese en provinciale grondslag voor dit doel (5.1)</i>	GLB-NSP middelen beschikbaar voor provincie en waterschappen. Koplopers middelen beschikbaar. Overige middelen beperkt. We verwachten dat voor dit doel meer middelen beschikbaar komen op basis van het regeerprogramma 202 Doelstelling blijft om te ontwikkelen richting kringlooplandbouw met doelsturing. Wij werken de zeven doelen van kringlooplandbouw uit naar concrete indicatoren (KPI's) met drempel- en streefwaarden. We sluiten hierbij zoveel mogelijk aan bij initiatieven van het Rijk. Naast LVVN werken we met kennisinstellingen, ketenpartners en andere provincies aan de ontwikkeling van een KPI-kernset voor kringloop landbouw. Concrete acties met betrekking tot kringlooplandbouw en doelsturing wordt opgenomen in de korte termijn uitvoeringsagenda. Landelijk wordt een convenant doelsturing voorbereid. Wij werken samen met het Rijk en kennisinstellingen en de sector aan een uitwerking van natuur inclusieve landbouw.	- Fieldlab Groene Hart - Fieldlab Bol - Overige Fieldlabs - Uitvoeringsagenda van de Voedselvisie NH 2020-2030 - Samenwerking met Greenports en Voedsel Verbindt - Anlb- subsidies - Convenant Regieorgaan Versnellen innovatie emissiereductie duurzame veehouderij	
Operationeel doel 5.2: Zorgvuldig omgaan met landbouwgrond, beschermen landbouwgrond en afwegingskader	- Nota Ruimte - Coalitieakkoord Verbindend Vooruit! - Omgevingsvisie NH2050 <i>Nota ruimte</i> De Nota ruimte geeft een lange termijnvisie op de ruimtelijke inrichting van Nederland. In deze Nota Ruimte worden grote ruimtelijke keuzes gemaakt die nodig zijn voor de ontwikkeling van heel Nederland. Daarbij wordt vooruitgekeken naar 2030, 2050 en naar 2100. Hiervoor wordt samengewerkt met provincies, gemeenten en waterschappen. In de Nota Ruimte worden ruimtelijke aspecten verwerkt van grote nationale programma's, zoals bijvoorbeeld het NPLG.	Er is geen (wettelijke) verplichting voor de provincie ten aanzien van het zorgvuldig omgaan en beschermen van landbouwgrond. Wel blijkt uit het provinciaal beleid en het coalitieakkoord Verbindend Vooruit! dat toekomstbestendige landbouw een ambitie van de provincie is. Zorgvuldig omgaan met en beschermen van landbouwgrond maakt onderdeel uit van verschillende andere doelen.	NPLG bood een concrete handleiding. Deze is komen te vervallen. <i>Beschermen landbouwgrond is een speerpunt in de Nota Ruimte. Op het voorontwerp (Nota Ruimte Rijk) zijn zienswijzen ingediend door o.a. NH. Verwachting dat dit binnen de huidige regeerperiode wordt uitgewerkt.</i>	n.v.t.	Om de bescherming van goede landbouwgronden zorgvuldig te kunnen betrekken bij de integrale afweging van nieuwe ruimte vragende functies, heeft het kabinet in het regeerprogramma aangekondigd dat er een definitie en een afwegingskader wordt ontwikkeld. In het Ruimtelijk Voorstel vragen wij het Rijk ons in het verdere traject van	Wij werken aan bodemkaarten en onderzoeken of een aanpassing van de omgevingsverordening wenselijk is.

	Maar de inhoud van de Nota Ruimte wordt ook bepaald door de ruimtelijke voorstellen die de provincies doen over inpassing van nationale opgaven op hun eigen grondgebied. <i>Omgevingsvisie NH2050</i> De omgevingsvisie is een instrument voor de provincie vanuit de Omgevingswet om hoofdzaken van het te voeren integraal beleid voor de fysieke leefomgeving op te nemen. Een van de hoofddambities is toekomstbestendige landbouw in Noord-Holland. <i>Coalitieakkoord Verbindend Vooruit!</i> In het coalitieakkoord wordt het volgende genoemd: De rol van de provincies in de ruimtelijke ordening wordt steeds groter. Alle ontwikkelingen die spelen, zoals de geplande woningbouw, de aanleg van energie-infrastructuur, de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en), de belangen van bedrijvigheid, landbouw en natuur, en de eisen die samen hangen met de klimaatverandering, vragen om ruimte. Juist op provinciale schaal moet de afweging gemaakt worden over wat waar en op welke manier kan. We verwachten dan ook dat we de komende periode voor stevige keuzes komen te staan.					vormgeven van het afwegingskader te trekken. Dit is onderdeel van de actualisering van de Omgevingsvisie. Wij zijn in overleg met de agrarische sector.
Operationeel doel 5.3: Verbeteren van de sociaaleconomische positie van agrarische ondernemers	- GLB-NSP - Coalitieakkoord Verbindend Vooruit! - Strategisch beleidskader economie PNH (vermeld als doel een sterke en duurzame landbouw) - De Voedselvisie 2020-2030 is het beleidskader voor de grondgebonden landbouw met voedselproductie <i>GLB-NSP</i> Deze kent Europese en landelijke doelen (2023-2027) Waaronder doelen voor: - Een leefbaar landbouwinkomen en voedselzekerheid - Milieu, biodiversiteit en klimaat - Brede plattelandsontwikkeling <i>Coalitieakkoord Verbindend Vooruit!</i> In het coalitieakkoord wordt genoemd dat de provincie zich wil inzetten voor een beter verdienvermogen voor boeren en tuinders, minder schadelijke emissies naar bodem, lucht en water en om vergroting van de biodiversiteit. <i>Strategisch beleidskader economie PNH</i> In dit beleidskader biedt de provincie de bedrijven alle ruimte om te groeien en zich daarmee aan te passen aan het internationale krachtenveld en de maatschappelijke opgaven. Ook voor de agribusiness kiezen we voor vernieuwend, duurzaam en ondernemend. De agribusiness is vernieuwend door in te zetten op nieuwe ketenconcepten en gebruik te maken van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van een digitale, geautomatiseerde, gemechaniseerde precisie landbouw en visserij. <i>Voedselvisie 2020-2030</i> In de Voedselvisie 2020-2030 beschrijft de provincie de kansen en uitdagingen om te komen tot een duurzaam voedselsysteem. De provincie streeft naar een schone en veilige productie van gezond, betaalbaar en smakvol voedsel voor iedereen. Dat betekent: gezonde verdienmodellen voor ondernemers, maar ook doen wat goed is voor ons als mens en dier, het klimaat, bodem, water en biodiversiteit.	Geen (juridische) verplichtingen. Wel zijn er ambities uitgesproken om ruimte te geven aan duurzame en economische (door)ontwikkelingen voor de agrarisch sector.	In het NPLG was een agro-economische analyse aangekondigd. Deze hield sterk verband met de water en bodemanalyse die een procesvereiste was van het NPLG. Er zijn verschillende initiatieven van het Rijk op dit doel maar geen duidelijke opgave voor de provincie. Hiertoe diende naast het NPLG ook het Landbouwakkoord (dat nooit is vastgesteld). Naast het Rijk heeft de provincie zichzelf doelen gesteld in verschillende stukken, waaronder het Coalitieakkoord (zie grondslagen). Daarnaast geeft het GLB-NSP richting met betrekking tot dit doel. Een leefbaar landbouwinkomen is 1 van de speerpunten.	Beperkt middelen en capaciteit beschikbaar, deels GLB	Procesvoorstel voor uitwerking volgt in de kortetermijnagenda en wanneer er meer duidelijk over Rijksregelingen die kunnen bijdragen aan dit doel (o.a. Anlb, innovatieregelingen welke zijn aangekondigd in regeerprogramma).	- Landbouwstructuurversterking - Sociaal-economische coaching via het Landbouwportaal - Regeling Groenblauwe dooradering - Agrarisch natuur en landschapsbeheer (vergoedingen) - Andere subsidies

Algemeen doel 6: Een beleefbaar landelijk gebied

Algemeen doel en operationeel doel	Grondslag van het doel (EU-richtlijn/internationaal verdrag, wet of Rijksbeleid/programma of bestuurlijke afspraak)	Wettelijke grondslag voor de provincie (inclusief verplichte programma's en bestuursakkoorden)	Rijksopgave voor Noord-Holland in het NPLG(vervallen) en/of alternatieve grondslag voor de provincie <i>groen = nog geldend oranje = onduidelijk als gevolg van vervallen NPLG, maar houden we voorlopig aan in afwachting van Rijksbeleid.</i>	Middelen (en basis = bestuurlijke afspraken) <i>roze = voldoende middelen voor doelbereik, licht paars = te beperkte middelen voor doelbereik, maar voor de korte termijn middelen donker paars = te beperkte middelen beschikbaar voor doelbereik</i>	Huidige beleidsmaatregelen en acties	Uitvoeringsacties
Operationeel doel 6.1: Voldoende en passende recreatieruimte	- Voorontwerp Nota Ruimte (juni 2024) - Visie recreatie en toerisme Noord-Holland 2030 <i>Voorontwerp Nota Ruimte</i> Het betreft een voorontwerp van de nog vast te stellen Nota Ruimte, de nationale omgevingsvisie van het Rijk. Deze omgevingsvisie bindt alleen het Rijk. Hierin wordt ook het onderwerp ruimte voor recreatie besproken.	Er gelden geen (wettelijke) verplichtingen voor de provincie ten aanzien van het doel voldoende en passende recreatieruimte. De provinciale Visie recreatie en toerisme bevat weliswaar beleid dat de provincie moet toepassen bij besluiten ten aanzien van dit onderwerp, maar het bevat geen concrete maatregelen of verplichtingen.	Het NPLG zette in op functiecombinaties en benoemt recreatie als meekoppelkans bij o.a. de bossenstrategie, overgangsgebieden en GBDA <i>Doelen zijn opgenomen in de Visie recreatie en toerisme, de Bossenstrategie NH en omgevingsvisie NH. De recreatieve opgave voor NH maakt onderdeel uit van de actualisering van de provinciale omgevingsvisie</i>	Zeer beperkt provinciale middelen beschikbaar	<i>Visie recreatie en toerisme Noord-Holland 2030</i> De visie bevat beleid van de provincie over recreatie en toerisme in Noord-Holland. Als ambitie voor 2030 is hierin onder meer opgenomen dat er voldoende fysieke ruimte is voor recreatie en dat er een netwerk is van goed bereikbare toeristisch-recreatieve voorzieningen dat optimaal aansluit bij de wensen en behoeften van inwoners en gasten. De visie bevat geen concrete maatregelen. Onderdeel actualisering Omgevingsvisie. Recreatieve kansenkaart in ontwikkeling.	• Visie Recreatie en Toerisme Noord-Holland 2023 • MRA Regiodeal
Operationeel doel 6.2: Bescherming en ontwikkeling van landschap en erfgoed	- Werelderfgoedverdrag Unesco (1972) - Omgevingswet - Besluit kwaliteit leefomgeving - Nationale Omgevingsvisie (NOVI) - Omgevingsverordening NH2022 - Omgevingsvisie NH2050 - Ruimtelijk voorstel <i>Werelderfgoedverdrag Unesco</i> Dit is het verdrag ter bescherming van de door Unesco aangewezen werelderfgoederen. Het heeft als doel om erfgoed dat van unieke en universele waarde is voor de mensheid, beter te kunnen bewaren voor toekomstige generaties. Het verdrag richt zich tot de deelnemende staten, waaronder Nederland. <i>Omgevingswet</i> ‘Een goede omgevingskwaliteit’ is opgenomen in de centrale doelstelling van de Omgevingswet (art. 1.3 Omgevingswet). Overheden moeten landschappelijke kwaliteit meenemen bij het evenwichtig toedelen van functies aan locaties (art. 4.2 Omgevingswet). Verder is in de Omgevingswet de omgang met het cultureel erfgoed en werelderfgoed in de fysieke leefomgeving geregeld. Zo is vergunningverlening voor het wijzigen van rijksmonumenten geregeld in de Omgevingswet en vinden aanwijzingen en omgang met beschermde stads- en dorpsgezichten plaats op grond van de Omgevingswet. <i>Besluit kwaliteit leefomgeving</i> Het Rijk heeft voor landschappelijke kwaliteit van de fysieke leefomgeving slechts een beperkt aantal instructieregels opgesteld, neergelegd in het Bkl. Zo is in het Bkl de begrenzing van de werelderfgoederen vastgelegd en is aan provincies de opdracht gegeven om bij omgevingsverordening regels te stellen voor omgevingsplannen ter bescherming van de werelderfgoederen. De regels houden in ieder geval in dat geen activiteiten worden toegelaten die de kernkwaliteiten aantasten. <i>Omgevingsvisie NH2050 en Omgevingsverordening</i> In de Omgevingsvisie is de volgende doelstelling opgenomen: "Landschap: Onze ambitie is het benoemen, behouden en versterken van de unieke kwaliteiten van de diverse landschappen en de cultuurhistorie". Dit is uitgewerkt in de Omgevingsverordening met het beschermingsregime Bijzonder Provinciaal Landschap en de ruimtelijke kwaliteitseis voor het landelijk gebied. <i>Ruimtelijk voorstel</i> Het Ruimtelijk Voorstel betreft een eerste stap onderweg naar een nieuwe Omgevingsvisie van de provincie. Omgevingskwaliteit is één van de hoofdonderwerpen in het Ruimtelijke Voorstel. Het ontwikkelprincipe dat ontwikkelingen en beheer passend zijn bij de waarden, de karakteristiek en het draagvermogen van het landschap is, maakt hier onderdeel van uit.	De provincie is op grond van het Bkl verplicht om in de omgevingsverordening regels op te nemen die ervoor zorgen dat de kernkwaliteiten van de werelderfgoederen niet worden aangetast. Aan deze verplichting is met subparagraaf 6.2.5.3 van de OV NH2022 voldaan. Andere verplichtingen ten aanzien van het doel bescherming en ontwikkeling van landschap en erfgoed heeft de provincie niet. Hierdoor heeft de provincie vrijheid om het aspect landschappelijk kwaliteit zelf in te vullen. Dat heeft de provincie gedaan door middel van de Omgevingsvisie, de regels in de Omgevingsverordening (Bijzonder provinciaal landschap, ruimtelijke kwaliteitseisen, cultureel erfgoed en werelderfgoed), de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie en het beleidskader erfgoed en cultuur. <i>Omgevingsverordening NH2022 Bescherming werelderfgoederen</i> In subparagraaf 6.2.5.3 (Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde) zijn deze regels opgenomen. Kern van die regels is dat een omgevingsplan alleen in nieuwe activiteiten mag voorzien die de kernkwaliteiten van het werelderfgoed niet aantasten. <i>Regels over de bescherming van cultureel erfgoed</i> Paragraaf 6.2.7 bevat regels over de bescherming van provinciale monumenten. <i>Bescherming Bijzonder provinciaal landschap</i> In subparagraaf 6.2.5.2 (Bijzonder provinciaal landschap) worden regels gesteld ter bescherming van het Bijzonder provinciaal landschap. Kern van die regels is dat ontwikkelingen alleen zijn toegestaan als de kernkwaliteiten van het landschap niet worden aangetast. <i>Ruimtelijke kwaliteitseisen</i> In paragraaf 6.2.6 (Ruimtelijke inpassing in landelijk gebied) worden eisen gesteld aan de ruimtelijke kwaliteit van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in landelijk gebied. Daarbij moet worden getoetst aan de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. De leidraad is een provinciale handreiking voor het inpassen van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in het landschap, zoals bebouwing, agrarische bedrijven, infrastructuur of vormen van energieopwekking.	In het NPLG was omgevingskwaliteit als verbindend principe benoemd (H3 Structurende keuzes, paragraaf 3.1). Het NPLG bouwde hierbij voor op de NOVI, waarin het bewaren en verbeteren van omgevingskwaliteit kerndoel is. Overgenomen hieruit in het NPLG: "Unieke landschappelijke kwaliteiten worden versterkt en beschermd. Nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied voegen landschapskwaliteit toe. Omgevingsbeleid wordt landschapsinclusief (beleidskeuze 3.4)." De GBDA was in het NPLG benoemd als een instrument t.b.v. onder meer een verbetering van de landschappelijke kwaliteit (zie verder onder GBDA). In de Omgevingsvisie NH2050 is als ontwikkelprincipe opgenomen dat ontwikkelingen en beheer passend zijn bij de waarden, de karakteristiek en het draagvermogen van het landschap. Cultureel erfgoed en werelderfgoed maken deel uit van dit landschap. Dit betreft beleid van de provincie dat moet worden toegepast bij te nemen besluiten met betrekking tot de fysieke leefomgeving. <i>De provinciale ambities, doelen en regels t.a.v. landschap en erfgoed zoals opgenomen in de provinciale omgevingsvisie en omgevingsverordening zijn leidend. Het doel maakt daarnaast onderdeel uit van het ruimtelijk voorstel en actualisering van de provinciale omgevingsvisie waarbinnen omgevingskwaliteit één van de hoofdthema's is.</i>	Zie middelen GBDA plus voor erfgoed beperkte Rijksbijdrage en provinciale middelen. Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 Onderdeel actualisering Omgevingsvisie.	Beschermingsregimes zoals opgenomen in de omgevingsverordening zoals, Unesco, BPL en provinciale monumenten Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 Onderdeel actualisering Omgevingsvisie.	• Uitvoering eerste subsidieregeling GBDA (opengesteld, combinatie GLB- en provinciale middelen) • Uitvoeringsregelingen tbv van instandhouding provinciale en rijksmonumenten, waaronder cultuurhistorische structuren en Unesco erfgoed Hollandse Waterlinies • Ondersteuning van gemeenten bij het erfgoed beleid en ruimtelijke ontwikkelingen d.m.v. het Steunpunt Cultureel erfgoed.

Algemeen doel 7: Integraal beleid voor het landelijk gebied (draagt bij aan KRW, NNN, VHR, stikstofreductie, klimaat)

Algemeen doel en operationeel doel	Grondslag van het doel (EU-richtlijn/internationaal verdrag, wet of Rijksbeleid/programma of bestuurlijke afspraak)	Wettelijke grondslag voor de provincie (inclusief verplichte programma's en bestuursakkoorden)	Rijksopgave voor Noord-Holland in het NPLG(vervallen) en/of alternatieve grondslag voor de provincie <i>groen = nog geldend oranje = onduidelijk als gevolg van vervallen NPLG, maar houden we voorlopig aan in afwachting van Rijksbeleid.</i>	Middelen (en basis = bestuurlijke afspraken) <i>roze = voldoende middelen voor doelbereik, licht paars = te beperkte middelen voor doelbereik, maar voor de korte termijn middelen donker paars = te beperkte middelen beschikbaar voor doelbereik</i>	Huidige beleidsmaatregelen en acties	Uitvoeringsacties
Operationeel doel 7.1: Groenblauwe dooradering (GBDA) realiseren	Opgenomen in de Europese biodiversiteitsstrategie. Specifiekere grondslagen en regels zijn er niet, maar vrijwel alle hiervoor genoemde grondslagen voor de operationele doelen kunnen ook ten grondslag worden gelegd aan het doel van realisatie van groenblauwe dooradering gezien de bijdrage aan deze operationele doelen.	Realisatie van groenblauwe dooradering is geen verplichting voor de provincie. In het Ruimtelijk voorstel, is wel de ambitie opgenomen om groenblauwe dooradering te realiseren.	NPLG doel voor NH was: 10% extra GBDA in het landelijk gebied buiten N2000 en NNN, De helft van de resterende opgave, dus het gat tussen het huidige areaal en de 10%, moet in 2030 zijn gerealiseerd. In de prioritaire gebieden (binnenduinrand en veenweidegebieden) is de opgave om in 2030 al tot 10% dooradering te komen. <i>De precieze opgave is op dit moment nog onduidelijk. Nadere uitwerking is onderdeel van de actualisering van de provinciale omgevingsvisie</i>	Beperkte inzet GLB- en provinciale middelen. Mogelijk nog beperkte aanvullende middelen vanuit het Rijk (koplopers en ANLb).	Strategieontwikkeling GBDA waarmee o.a. de bijdrage aan VHR, KRW en klimaatdoelen wordt geconcretiseerd. Onderdeel actualisering Omgevingsvisie.	Uitvoering eerste subsidieregeling GBDA (opengesteld, combinatie GLB- en provinciale middelen)
Operationeel doel 7.2: Overgangszones realiseren	Voor dit doel bestaat geen wettelijke of beleidsmatige grondslag. Ook zijn hierover geen bestuurlijke afspraken gemaakt.	De provincie is niet wettelijk verplicht om overgangszones te realiseren. Ook zijn er geen bestuurlijke afspraken bekend op grond waarvan de provincie zich hiertoe heeft gecommitteerd.	In het NPLG werd gevraagd om de uitwerking van overgangszones <i>In conceptversie voorontwerp PPLG voorzien we in een 500m zone rondom N2000 en stikstofgevoelige habitat aangewezen als voorrangszone voor regelingen tbv stikstofreductie en natuurrealisatie.</i>	N.v.t. Geen aparte middelen voorzien voor dit doel. Het betreft middelen die bijdragen aan stikstofreductie en natuurrealisatie (zie stikstof- en natuurdoelen.	Nadere uitwerking van overgangszones volgt in de kortetermijnagenda 2025-2027 Pm omgevingsvisie- ruimtelijk voorstel	
Operationeel doel 7.3: Bossenstrategie realiseren	- Klimaatakkoord Parijs - Klimaatwet - Klimaatakkoord (nationaal) - Bossenstrategie <i>Klimaatakkoord Parijs</i> Het klimaatakkoord is een internationaal verdrag dat door alle EU-landen is bekrachtigd en door de Europese unie is ondertekend. De overeenkomst heeft als doel de opwarming van de aarde te beperken en klimaatverandering tegen te gaan. De EU-landen hebben afgesproken om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius. Om deze doelstelling te kunnen halen, wordt van de EU-landen verwacht dat zij doelstellingen vastleggen voor hun klimaatinspanningen, elke vijf jaar en steeds strenger. Deze doelstellingen worden nationaal bepaalde bijdragen genoemd, en zullen in 2050 worden herzien. <i>Klimaatwet</i> Via de Klimaatwet heeft het Rijk zich wettelijk gecommitteerd aan de klimaatdoelen van Parijs. In de Klimaatwet is een reductiedoel van 49% minder broeikasgasuitstoot in 2030 opgenomen ten opzichte van 1990 (en in 2050 95% minder). In de Klimaatwet staat niet hoe dit doel behaald moet worden <i>Klimaatakkoord (nationaal)</i> Het Klimaatakkoord is een overeenkomst tussen overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke partijen. Hierin hebben partijen afspraken gemaakt over welke maatregelen ze de komende 10 jaar gaan nemen om de reductiedoelstellingen te behalen. Ambitie in het Klimaatakkoord is: 2030: Landelijke koolstof-vastlegging in bomen/bos/ natuur van tenminste 0,4 tot 0,8 Mton CO ₂ /jaar vast te leggen. Ook is afgesproken dat Rijk en provincies samen een Bossenstrategie opstellen. <i>Bossenstrategie</i> De Bossenstrategie is een bestuurlijk akkoord tussen Rijk en provincies. In deze strategie benoemen Rijk en provincies gezamenlijk ambities en doelen voor bossen in Nederland en brengen zij in beeld op welke wijze deze ambities vorm kunnen krijgen. Afgesproken is om maatregelen te treffen die bijdragen aan biodiversiteitsherstel in het Nederlandse bos en die zorgen voor meer koolstofopslag. De Bossenstrategie is een gezamenlijk beleidsvoornemen. De landelijke ambities zijn: 2030: realisatie van 37.400 ha nieuw bos tussen 2021 en 2030 (waarvan 3400 compensatie). 2030: in 2030 15.000 extra hectare bos met natuurfunctie te realiseren, deels als onderdeel 37.400 ha nieuw bos 2030: het bestaande bos waar nodig te revitaliseren. In de Bossenstrategie is ook afgesproken dat ontbossing die is uitgevoerd in het kader van Natura 2000 (zonder compensatie) ruimhartig en met terugwerkende kracht wordt gecompenseerd.	Er geldt geen wettelijke verplichting om de bossenstrategie uit te voeren. De provincie heeft zich hieraan wel bestuurlijk gecommitteerd.	<i>Het Uitvoeringsprogramma Natuur bevat de bossenstrategie voor NH waarin de bestuurlijke afspraken tussen Rijk en NH zijn vastgelegd.</i> Bosuitbreiding van 1581 ha. Onder te verdelen naar 140 ha binnen NNN en 1.338 ha buiten NNN. Plus 103 ha compensatiebos	Onvoldoende middelen voor de realisatie. Slechts middelen beschikbaar voor ruim 100 ha aanleg nieuw bos (koplopersbudget) en circa 60 ha compensatiebos (vanuit Programma Natuur)		108 ha nieuw bos met behulp van koplopersmiddelen - nog enkele ha uit provinciale middelen en koppelkansen met andere doelen en fondsen